

8

NOWE
Słowa na
start!

Joanna Kuchta, Małgorzata Ginter,
Joanna Kościerzyńska, Magdalena Piotrowska

Zeszyt ćwiczeń

DO JĘZYKA POLSKIEGO
DLA KLASY ÓSMEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

NOWE Słowa na start!

Nabyta przez Ciebie publikacja jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy o przestrzeganie praw, jakie im przysługują. Zawartość publikacji możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie umieszczaj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, to nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Możesz skopiować część publikacji jedynie na własny użytek.

Szanujmy cudzą własność i prawo. Więcej na www.legalnakultura.pl

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o. 2024
ISBN 978-83-267-4938-4

Koordinacja prac: Karina Kosicka.

Redakcja merytoryczna: Robert Chamczyk, Karina Kosicka, Magdalena Pagirska, Katarzyna Wojciechowska.

Redakcja językowa: Justyna Dobrowolska. **Korekta:** Agata Nowak.

Nadzór artystyczny: Kaia Juszcak. **Opieka graficzna:** Ewa Kaletyn.

Projekt okładki: Maciej Galiński.

Projekt graficzny i opracowanie graficzne: Ewa Kaletyn, Maciej Galiński, Marek Błoszko.

Realizacja projektu graficznego: Katarzyna Bielejewska.

Ilustracje: Marcin Franczak, Laura Maziewska.

Fotoserwis: Magdalena Dzwonkowska.

Zdjęcia pochodzą ze zbiorów: Archiwum Nowej Ery s. 20 (Bolesław IV), 23 (dworek, książka, latarnia, syrenka); Forum/Rue des Archives/RDA s. 20 (Batman, Spiderman); Getty Images/iStock: jack0m s. 41, mishkom s. 23 (Big Ben); Indigo/Mary Evans/AF Archive/Disney s. 73; Olaf Hajek okładka; Polona s. 20 (Mieszko III); Shutterstock s. 4 (selfie), 9, 37, 75, 99; Thinkstock/Getty Images/iStock s. 4 (wiadomości w chmurze).

Nowa Era Sp. z o.o.
Aleje Jerozolimskie 146 D, 02-305 Warszawa
www.nowaera.pl, e-mail: nowaera@nowaera.pl
Centrum Kontaktu: 58 721 48 00

Spis treści

Korzystaj z dodatkowych materiałów ukrytych pod kodami QR zamieszczonymi w publikacji.

■ Kształcenie językowe

Sposoby wzbogacania języka	4
Style języka	10
Norma językowa, błąd językowy	15
Nazwy osobowe i miejscowe	20
Odmienne i nieodmienne części mowy – przypomnienie	26
Części zdania – przypomnienie	36
Typy wypowiedzi – przypomnienie	40
Mowa zależna i niezależna – przypomnienie	46
Wypowiedzenia wielokrotnie złożone	48
Fonetyka – przypomnienie	53
Słowotwórstwo – przypomnienie	56
Sprawdź, czy potrafisz	60

■ Ortografia

Powtórzenie wiadomości z ortografii	64
Sprawdź, czy potrafisz	68

■ Szkoła mówienia i pisania

Wywiad	70
Rozprawka – doskonalenie techniki pisania	75
Artykuł	80
List otwarty	85
Podanie	90
Życiorys, CV	94
List motywacyjny	98
Opowiadanie twórcze	101
Sprawdź, czy potrafisz	105

■ Zadania do tekstów

Zestaw 1	112
Zestaw 2	117
Zestaw 3	122
Wykaz źródeł tekstów	128

Sposoby wzbogacania języka

Podręcznik, s. 38–42

- 1** Podkreśl neologizmy w podanych zdaniach. Następnie zastąp je wyrazami lub sformułowaniami, które od dawna funkcjonują w języku polskim.

Już od wielu tygodni jestem sfokusowany na tym temacie.

Plagą internetu są hejterzy.

Zalajkujesz to zdjęcie?

Sztuka mówienia

- 2** Przeczytaj sformułowania, które były wykorzystane w reklamach, i podkreśl neologizmy.

najwarzywniejsze w kuchni

lodożercy

wszystkomające telefony

wielka wyprz

empetrucha

słuchafony jak dzwony

czasowstrzymywacz

- 3** Odgadnij, co przedstawiają fotografie. Jakie neologizmy się za tym kryją? Sformułuj definicje tych słów.

- 4 Podkreśl neologizmy w podanych fragmentach utworów. Określ, w jakim celu zostały utworzone te słowa.

A.

Przyciągnęła mnie aleja wydłużonych świateł; w przeświecającym kamieniu stropów pisało coś – [...] TELETRANS TELEPORT TELETHON, przez ostrołukowe drzwi [...] dostałem się do sali [...]. We wnękach ścian – setki kabin, ludzie wbiegali do nich, wypadali z pośpiechem [...]. Chciałem wyjść, przez pomyłkę wszedłem do ciemnego wnętrza, nim zdążyłem się cofnąć, coś zabrzęczało, błysk, jak gdyby fotograficznej lampy, i ze szczeliny obrzeżonej metalem [...] wysunął się we dwoje złożony arkusik błyszczącego papieru. Ująłem go, otwarłem [...]: to byłem ja sam! Złożyłem na dwoje papier i plastyczne widmo znikło. Rozchyliłem powoli brzegi, nic, szerzej, pojawiło się znów, jak gdyby wyskoczyło znikąd, odcięta od tułowia, zawieszona nad kartką papieru głowa z niezbyt rozumnym wyrazem. Spoglądałem chwilę we własną twarz – co to było, trójwymiarowa fotografia?

Stanisław Lem, *Powrót z gwiazd*, Kraków 1981.

B.

W białodrzewiu jaśnie dźni słoneczko,	A gdy sierpiec na niebłoczcu łyście,
Miodzie złoci białopałem żyśnie,	W cieniu ciemnie jeno niedośpiwy.
Drzewia pełni pszczelą i pasieczną,	W białodrzewiu ćwirnie i srebliście
A przez liście kraśnie pęk słowisnie.	Słodzik słowi słowisieńkie ciewy.

Julian Tuwim, *Słowisień*, [w:] tegoż, *Wiersze*, t. 1, Warszawa 1986.

★C.

Niedostępna ludzkim oczom, że nikt po niej się nie błąka,
W swym bezpieczeństwie szmaragdowym rozkwitała w bezmiar łąka,
Strumień skrzył się na zieleni nieustannie zmienną łąką,
A gwoździki spoza trawy wykrapiały się wiśniato.

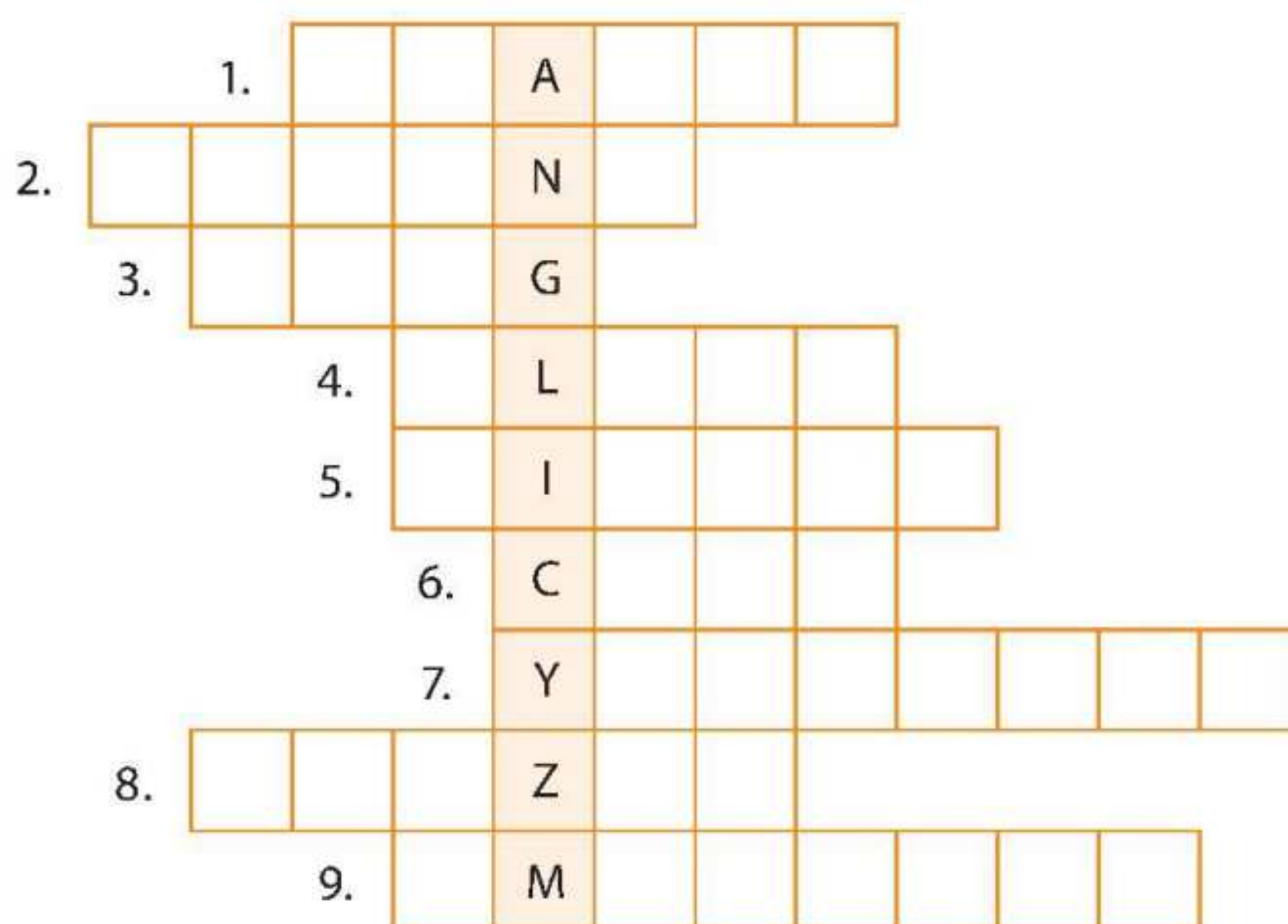
Bolesław Leśmian, *Ballada bezludna*, [w:] tegoż, *Zwiedzam wszechświat. Wybór wierszy*, Warszawa 2006.

5 Rozwiąż krzyżówkę. Wpisz do diagramu odpowiednie zapożyczenia.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8JRQ3

1. Urządzenie wprowadzające do komputera np. teksty, zdjęcia.
2. Dwuczęściowy strój plażowy.
3. Dziennik internetowy.
4. Komik cyrkowy.
5. Wycieczka z posiłkiem na trawie.
6. Rozmowa za pośrednictwem internetu polegająca na naprzemiennym wysyłaniu wiadomości.
7. Osoba publikująca filmiki na YouTube.
8. Zimny sos pomidorowy.
9. Telefon komórkowy i komputer w jednym.

E 6 Uzupełnij zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wyraz *fałszywy*, który występuje w zdaniu **A/B**, można zastąpić wyrazem *nieszczery*. W zestawieniu wyrazy te są **C/D**.

A. Twój dokument jest <i>fałszywy</i>	C. synonimami
B. Twój uśmiech jest <i>fałszywy</i>	D. antonimami

E 7 Które spośród zestawionych niżej wyrazów nie są antonimami? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A.** ciemny – jasny
- B.** suchy – mokry
- C.** powolny – sprytny
- D.** opanowany – wściekły

- 8** Zastąp podkreślone wyrazy polskimi synonimami i antonimami. W tym celu wpisz odpowiednie wyrazy w rubrykach tabeli.

Zdanie	Synonim	Antonim
Mój przyjaciel miał do rozwiązania <u>skomplikowany</u> problem.		
Proszę, spróbuj napisać to <u>lapidarnie</u> .		
Ten skoczek uzyskał <u>rewelacyjny</u> wynik.		

- 9** Przeczytaj podane hasła słownikowe, a następnie odpowiedz na pytania.

¹ **grafik** *m III* «artysta, technik pracujący w dziedzinie grafiki; rysownik, ilustrator»

² **grafik** *m III, D. -u, urz.* «wykres ilustrujący przebieg wykonywanych lub planowanych prac itp.» G. dyżurów. Ułożyć g.

Nowy słownik języka polskiego, PWN, Warszawa 2002.

punktować *ndk IV, -any 1.* «klasifikować zawodników, przyznając im punkty» **2. techn.** «oznaczać miejsca, w których mają być wiercone otwory»

Nowy słownik języka polskiego, PWN, Warszawa 2002.

A. Które z powyższych haseł prezentuje wyraz wieloznaczny, a które – homonim?

B. Jaki zapis zastosowano, aby odróżnić wyrazy wieloznaczne od homonimów?

★ **C.** Na przykładzie wyrazów *piec* i *koło* napisz, jaki zapis się stosuje, aby odróżnić wyrazy wieloznaczne od homonimów na stronie www.sjp.pwn.pl.

- 10** Przyporządkuj właściwe znaczenie wyrazu *język* kontekstom podanym poniżej. Wpisz w każdą kolejną kratkę odpowiednią cyfrę z hasła słownikowego.

ję-zyk, D-ka, Im M-ki. **1 Język** to **1.1** miękka, ruchoma część ciała wewnątrz ust. Język ułatwia przełykanie, umożliwia mówienie i odróżnianie smaków. [...] **1.2** coś o wąskim i wydłużonym kształcie, przypominającym kształt tej części ciała. [...] **2 Język** to także system znaków służący ludziom do porozumiewania się w mowie lub piśmie. Mieszkańcy różnych krajów i regionów mogą mówić różnymi językami. [...] **3 Językiem** nazywamy **3.1** sposób mówienia lub pisania charakterystyczny dla jakiejś osoby, autora, epoki lub sytuacji, zwłaszcza rodzaj używanego słownictwa. [...] **3.2** formalny system zapisu używany do specjalnych celów, np. do programowania komputerów lub w logice. [...] **4 Język** filmu, uczuć, barw itp. to zespół znaków należących do jakiejś dziedziny aktywności lub emocji człowieka. [...] **5 Językiem** nazywamy zajęcia, na których uczymy się jakiegoś języka [...].

Inny słownik języka polskiego, PWN, Warszawa 2000.

Jest to powieść nieprzekładalna na język teatru.

Bardzo żałowała, że nie zna żadnego języka obcego.

Złote języki płomieni migotały w kominku.

Książka ta jest napisana językiem naukowym.

Chciałam mu pokazać język, ale zdołałam opanować emocje.

Miał zawsze dobre stopnie z języków.

Języki formalne to utrapienie studentów informatyki.

Kino posługuje się innym językiem niż literatura.

Takiego języka nie używają ludzie dobrze wychowani!

- E 11** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyrazy podkreślone w zdaniu <i>Kiedy <u>para</u> buchnęła z garnka, do kuchni weszła zakochana <u>para</u> są homonimami.</i>	P	F
Wyrazy podkreślone w zdaniu <i>Wymienił <u>koło</u> w samochodzie i pojechał na spotkanie <u>koła</u> turystycznego są wyrazami wieloznacznymi.</i>	P	F

12 Zapisz znaczenie podanych eufemizmów.

być w błogosławionym stanie – _____

mieć nierówno pod sufitem – _____

nie móc związać końca z końcem – _____

ustronne miejsce – _____

jesień życia – _____

mieć rubensowskie kształty – _____

mówić okrągłymi zdaniami – _____

chować głowę w piasek – _____

13 Podpisz fotografie. Zastosuj eufemizmy.

14 Przyporządkuj funkcje, które mogą pełnić eufemizmy, do podanych zdań.

Służą zamaskowaniu niewygodnej
prawdy. •

Dzięki nim można poruszyć temat
związany ze sferą tabu. •

Pozwalają uniknąć obrażenia
kogoś. •

Pojawiają się zamiast określeń
wulgarnych. •

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8A5M1

- Ten krem przeznaczony jest do cery dojrzałej.
- Znów, kurza twarz, zapomniałem zeszytu!
- Naziści eksterminację Żydów nazywali ostatecznym rozwiązaniem.
- Pożegnajmy naszą siostrę, która zasnęła w Panu.

1 Określ, w jakim stylu napisano każdy z tekstów.

Aeroplan, najpiękniejszy ptak biały,
leci w oddal, ponad chmur szarą –
Ma skrzydła jak szarańcza. Jest jak orzeł śmiały. [...]

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Aeroplan*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pawlikowska-jasnorzewska-aeroplan.html> [dostęp: 21.05.2021].

Akcent zdaniowy polega na wyróżnieniu całego wyrazu w wypowiedzeniu poprzez wzmocnienie artykulacyjne sylaby akcentowanej tego wyrazu.

Wielki słownik poprawnej polszczyzny, PWN, Warszawa 2004.

Wiesz, że Ala znów oblała egzaminy na prawo? Za każdym razem płaci kilka stówek za jazdy próbne.

Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli [...].

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
<https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> [dostęp: 18.05.2021].

Gra aktorska była porywająca, a scenariusz – skrojony na miarę. Jedy-
nym słabszym punktem był finał.

E 2 Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W wypowiedzeniu *Uprasza się o zamykanie drzwi* występuje słownictwo charakterystyczne dla stylu

- A. publicystycznego.
- B. potocznego.
- C. urzędowego.
- D. naukowego.

3 Wpisz sformułowania podane w ramce we właściwych miejscach tabeli.

podlegać karze, indukcja, gadać, prawdziwa sensacja, wonny, nadobna,
środek płatniczy, kumpel, konkurenci bez szans, kara grzywny, dać sobie spokój,
ciało fizyczne, białoskrzydły, królowa kwiatów, petent, barwny jak tęcza,
wyluzowany, teoria czarnych dziur, liście szeptały jej swoje sekrety

Styl	Sformułowania
potoczny	
naukowy	
urzędowy	
publicystyczny	
artystyczny	

4 Dopisz do każdego wyrazu nacechowanego stylistycznie jego neutralny odpowiednik.

małpować – _____

lokal mieszkalny – _____

fachura – _____

honorarium – _____

zgrywa – _____

rozkminiać – _____

medyk – _____

pomagier – _____

5 Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W zdaniu *Co ten dziennikarzyna tu napisał* podkreślony wyraz **A/B** nacechowany stylistycznie, o czym świadczy jego **C/D**.

A. jest

C. neutralny charakter

B. nie jest

D. negatywne zabarwienie

- 6** W podanych zdaniach podkreśl wyrazy lub sformułowania, które odbiegają stylistycznie od całości. Zaproponuj, jak należałoby te zdania poprawić, aby była zachowana jedność stylu.

Marek naraził się mojej siostrze, bo wyciął jej niezły numer przed całą klasą.

Janek skończył już 15 wiosen, a nadal zachowuje się jak mały dzieciak.

Wiceprezes podał do publicznej wiadomości, że tegoroczny budżet ziele pustką.

Poczekaj chwilę, tylko uiszczę opłatę za parking i zaraz pójdziemy na lody.

Ochroną policji będzie objęta osoba, która zacznie sypać.

- 7** Przyjrzyj się ilustracji, a następnie odpowiedz na pytania.

- A.** Jakim stylem wypowiedzi posłużyła się osoba przedstawiona na ilustracji? Uzasadnij swoje zdanie.

- B.** Przeredaguj wypowiedź tak, aby była dostosowana do ukazanej sytuacji komunikacyjnej.

- 8 Zastąp epitet *fantastyczny* występujący we fragmencie tekstu synonimami odpowiednimi do stylu wypowiedzi. Podaj obok każdego wyrazu co najmniej dwa przykłady.

Ileż znamy osób, u których połowę doznań załatwia się słowem „makabryczny”, ileż takich, dla których słowo „fantastyczny” jest kluczem wszystkich określeń. Sprawiają sobie one fantastyczną torebkę, czytają fantastyczną książkę, mają fantastycznych przyjaciół, oglądają fantastycznie piękne widoki, otrzymują fantastyczne jedzenie, płacą fantastycznie drogo lub fantastycznie tanio, śpią fantastycznie dobrze lub fantastycznie cierpią na bezsenność.

Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze*, Warszawa 1993.

torebka – _____

przyjaciele – _____

książka – _____

jedzenie – _____

- E 9 Wykonaj zadanie na podstawie ilustracji.

Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Przedstawione sytuacje komunikacyjne mają charakter **A/B**, dlatego ich uczestnicy posługują się słownictwem **C/D**.

A. oficjalny

C. neutralnym

B. prywatny

D. o zabarwieniu emocjonalnym

- 10 Przeredaguj podane wypowiedzi tak, aby pasowały do sytuacji komunikacyjnych.

Tomku, jest zimno, dostosuj ubiór do warunków atmosferycznych!

Szanowni Mieszkańcy! Od jutra remont klatki schodowej, więc sorki za niedogodności.

★ 11 Dopisz po dwa zdania odpowiadające stylistycznie podanym tekstom.

Wiesz, co mnie dziś spotkało? Rano byłam przekonana, że czeka mnie prawdziwa katastrofa. Zaczęłam nawet symulować ból brzucha, ale mama nie dała się nabrać. W końcu powlokłam się do szkoły. Mieliśmy pisać klasówkę z matmy, a tu... pustki. Nie ma nauczyciela, a i uczniów zdziesiątkowało. Dowiedziałam się o epidemii grypy.

W końcu wolność, choć jest ona okupiona bólem kości i zatkanym nosem. Grypa czasem okazuje się wybawieniem, dzięki niej człowiek zwolniony jest od wszelkich obowiązków i może w końcu po- być sam ze sobą – zatopiony w po- ścieli, otulony muzyką, obojętnie patrzy na spieszących się ludzi.

W związku ze wzrostem zachorowań na grypę wśród młodzieży Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna wydała zbiór wytycznych skierowanych do dyrektorów placówek oświatowych. Zaleca się:

- przeprowadzenie dezynfekcji szczególnie uczęszczanych miejsc;
- zwalnianie uczniów do domów w sytuacji podejrzenia choroby.

Grypa jest chorobą wirusową przenoszoną drogą kropelkową. Stąd zagrożenie zachorowaniem wzrasta w miejscach o szczególnym zagęszczeniu ludności, w tym w szkołach. Naukowcy z NIH w USA wykazali, że stabilność wirusa zależy od temperatury. Warunki pogodowe panujące w Polsce w latach 2015–2016 sprzyjały namnażaniu się drobnoustrojów.

Norma językowa i błąd językowy

Podręcznik, s. 102–106

- 1** Przeczytaj definicję słownikową wyrazu *pączek*, a następnie wykonaj polecenia.

pączek *m III, D. pączka* **1.** *B. pączek* «zawiązek liścia lub kwiatu» *P. czegoś: Pączek róży.* **2.** *B. pączek, pot. pączka* «rodzaj ciastka»: *Zjeść pączek, pot. pączka.*

Nowy słownik poprawnej polszczyzny, PWN, Warszawa 2002.

- A.** Podaj wzorcową i użytkową formę biernika wyrazu *pączek* jako ciastka.

norma wzorcowa: _____

norma użytkowa: _____

- B.** Zapisz skrót informujący, która z form jest użytkowa. _____

- 2** Ustal, z którym poziomem normy językowej jest zgodna każda z podanych wypowiedzi. Wpisz W, jeśli wypowiedź jest zgodna z normą wzorcową, i U – jeśli odpowiada normie użytkowej.

☐ Nie mam tylu pokoi.

☐ Nie mam tylu pokojów.

☐ Wczoraj wyklulo się troje piskląt.

☐ Wczoraj wykluły się trzy pisklęta.

☐ Podaj mi tą książkę.

☐ Podaj mi tę książkę.

☐ Rozumieją państwo moją sytuację.

☐ Rozumiecie państwo moją sytuację.

- 3** Podkreśl poprawne formy wyrazów. W razie problemów skorzystaj ze słownika poprawnej polszczyzny.

Mnąłem/Mięłem serwetkę w dłoniach.

Nie lubię *kisielu/kiślu*.

Na urodziny chciałabym dostać *perfum/perfумы*.

Zjadła *pomarańcza/pomarańczę*.

Ssam/Ssę tabletkę na gardło.

Wyszłem/Wyszedłem z tego cało.

- 4 Zaznacz szereg, w którym wszystkie formy celownika liczby pojedynczej są poprawne. Popraw błędy tam, gdzie się one pojawiają.

☐ motywu, symbolowi, alegorii, mazakowi

☐ fraszce, pieśni, epice, długopisowi

☐ odzie, diablówi, myszy, fizyce

Dla dociekliwych

- 5 Sprawdź w dostępnych źródłach informacji, czy zdanie typu: *Dużo miejsca, które zajmował sklep, pozostało niedostępne dla odwiedzających*, jest poprawne. Napisz, na co trzeba zwrócić uwagę, budując zdania z wyrazami *dużo* i *wiele*.

- 6 Popraw błędy składniowe.

Błędnie: Nauczysz mnie grania na gitarze?

Poprawnie: _____

Błędnie: Pilnuj ją przez chwilę.

Poprawnie: _____

Błędnie: Magda planuje kupić nowy telefon.

Poprawnie: _____

Błędnie: Do narysowania projektu potrzebuję papier i ołówek.

Poprawnie: _____

Błędnie: Używam dobre kosmetyki.

Poprawnie: _____

7 Podkreśl trzy poprawne wypowiedzenia. Pozostałe popraw, przekształcając je w zdania złożone.

- Wychodząc ze szkoły, spotkał kolegę.
- Przebrawszy się w kostium kąpielowy, weszła na basen.
- Przebywając za granicą, moje dokumenty straciły ważność.
- Mama, przygotowując kolację, słuchała radia.
- Dotarłszy na szczyt, rozpętała się burza.
- Jadąc tramwajem, przyszedł SMS.

8 Wybierz właściwe uzupełnienia podanych wypowiedzeń.

- adoptował/adaptował

Sławny scenarzysta _____ powieść na potrzeby filmu.

Muzyk rockowy _____ sierotę.

- efektowna/efektywna

To była _____ gra świateł.

Ich znak rozpoznawczy to _____ pomoc.

- komunikacyjny/komunikatywny

Którędy prowadzi ten ważny szlak _____ ?

Czy to _____ styl?

- reprezentatywnej/reprezentacyjnej

Mieszkania w _____ dzielnicy miasta.

Ta epoka nie ma _____ pisarki.

- techniki/technologii

Oni znają się na _____ klejenia jak nikt.

Oni uczą _____ gry na skrzypcach.

- 9 Przeredaguj poniższe zdania, tak aby stały się zwięzłe.

Proszę się cofnąć do tyłu i ustawić w szeregu.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8DBEU

Ranga i prestiż tej imprezy z roku na rok ulegają obniżeniu.

Na wszystkie pytania uczeń udzielił rzeczowych i konkretnych odpowiedzi.

W czasie trwania meczu zawodnicy udowodnili, że na boisku potrafią współdziałać.

- 10 W podanych parach zdań wykreśl niepoprawnie użyty wyraz. Zaproponuj wyraz o właściwym znaczeniu.

Przykład: To był *zwyczajny* dzień.

przyzwyczajony

Był ~~zwyczajny~~ tak żyć.

Wypowiedź Kasi była dość agresywna.

Sylwetka tego samochodu jest agresywna.

Dobrze reprezentował interesy naszej klasy.

Piotrek reprezentował talent muzyczny.

Trafiony dzik upadł na trawę.

Miałś trafiony pomysł.

- 11 Skreśl błędne związki frazeologiczne.

Długo opowiadał o *rzędach trudnej ręki / rzędach twardej ręki*.

Lubię tę melodię łatwo *wpadającą do ucha / wpadającą w ucho*.

Po rozwiązaniu jednego zadania *brał się do następnego / brał się za następne*.

Film jest *oparty o źródła historyczne / oparty na źródłach historycznych*.

Zimą ta droga jest *trudno przejezdna / z trudem przejezdna*.

Fotografia wędrowała *od ręki do ręki / z rąk do rąk*.

W twoim pokoju panuje prawdziwy *artystyczny nieład / artystyczny chaos*.

Siostry Kowalskie zawsze mówią *zgodnym chórem / jednym chórem*.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8PVJQ

12 Połącz wyrazy, które tworzą związki frazeologiczne.

ponieść •	zwycięstwo	pełnić •	funkcję
odnieść •		odgrywać •	
dotrzymać •	słowa	piastować •	obowiązki
dochować •		wypełniać •	

13 Uzupełnij frazeologizmy w tekście odpowiednimi wyrazami.

Nasza klasa to bardzo ciekawa grupa. Zaczniemy od dziewczyn. Kasia chodzi z głową w _____ – ciągle marzy. Ewelina to nasza klasowa poetka – kiedy _____ wodze fantazji, wszyscy są zachwyceni jej wierszami. Joli natomiast dobrze z oczu _____, bez wahania można jej zaufać.

Chłopakom też niczego nie brakuje. Opowieści Maćka o jego sukcesach w grach można między bajki _____. Kamil _____ na życie przez _____ okulary, choć wcale nie jest prymusem. Tomka wszyscy mają po _____ w nosie, bo ciągle stroi sobie z kogoś _____. Antek zaś gra w naszej klasie pierwsze _____ – każdy liczy się z jego zdaniem.

E 14 Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyraz <i>sześćset</i> wymawiamy tak, jak piszemy.	P	F
Wyraz <i>wysłuchalibyśmy</i> akcentujemy na trzecią sylabę od końca.	P	F

E 15 Poniżej zamieszczono kilka wskazówek dla świadomego użytkownika języka. Wybierz zdanie, w którym interpunkcja jest niepoprawna.

- A.** Dobieraj środki językowe do sytuacji komunikacyjnej.
- B.** Nie stosuj wyrazu obcego, jeśli nie masz pewności co on oznacza.
- C.** Korzystaj ze słownika ortograficznego, aby sprawdzić poprawność zapisu.
- D.** Kiedy masz wątpliwość dotyczącą wymowy, zajrzyj do słownika poprawnej polszczyzny.

Nazwy osobowe i miejscowe

Podręcznik, s. 107–114

- 1** Przyporządkuj pseudonimy i przydomki przedstawionym postaciom.

Batman, Kędzierzawy, Spiderman, Stary

Bolesław IV

Bruce Wayne
[czyt.: brus łejn]

Mieszko III

Peter Parker
[czyt.: piter parker]

- Odpowiedz na pytania.

Do czego służą pseudonimy?

Co nazywają przydomki?

- 2** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W zdaniu *Bolesław Prus naprawdę nazywał się Aleksander Głowacki* występują po kolei następujące nazwy osobowe:

- A. pseudonim, imię, nazwisko.
- B. imię, nazwisko, pseudonim.
- C. przydomek, imię, nazwisko.
- D. przezwisko, imię, nazwisko.

3 Wstaw w luki właściwe formy imion podanych w nawiasach. Określ przypadek, w którym występuje każde z imion.

- Długo przyglądali się (Jakub) _____ . _____
- (Romeo) _____ nie było w Weronie. _____
- (Aleksander) _____ , idź do wychowawcy! _____
- Do kina pójdziecie z (Alicja) _____ . _____
- Koleżanki rozmawiały o (Julia) _____ . _____
- Na pierwszym planie obrazu widać (Apollo) _____ . _____

4 Wpisz kolejno podane nazwiska w odpowiednich formach.

Wańkowicz, Niezgoda, Wróbel, Jankowski

- Nie czytałem reportaży pana _____ / pani _____ .
- Odwiedziłem panią _____ / pana _____ .
- Dawno nie widziałem pana _____ / pani _____ .
- Umówiliśmy się z panią _____ / panem _____ .

5 Utwórz właściwe formy podanych nazwisk i zapisz je na wizytówkach.

*Zofia i Aleksander (Fredro), Celina i Adam (Mickiewicz),
Dorota i Jan (Kochanowski), Maria i Henryk (Sienkiewicz),
Janina i Aleksander (Kamiński), Anna i Stanisław (Barańczak)*

6 Uzupełnij nagłówki portalu sportowego odpowiednią formą podanych nazwisk.

Kolejne zwycięstwo Kamila (Stoch) _____ !

Trzymamy kciuki za Stefana (Hula) _____ .

Gratulujemy formy Piotrowi (Żyła) _____ .

Dawid Kubacki idzie łeb w łeb z Maciejem (Kot) _____ .

Sławomirowi (Peszko) _____ zaproponowano kontrakt z nową drużyną.

Niezapomniane spotkanie z Anitą (Włodarczyk) _____ – wielokrotną medalistką w rzucie młotem.

Zaskakująca decyzja Fabiana (Drzyzga) _____ .

Kolejny kolarski sukces Katarzyny (Niewiadoma) _____ .

★ **7** Wstaw w luki odpowiednie formy imion, nazwisk i pseudonimów twórców. W razie wątpliwości skorzystaj ze słownika.

- Nieślabnącą popularnością wśród dzieci cieszy się seria *Harry Potter* (Joanne Kathleen Rowling) _____ , a wśród młodzieży – *Władca Pierścieni* (John Ronald Reuel Tolkien) _____ .
- Na podstawie serii książek *Mikołajek* – zilustrowanej przez (Jean-Jacques Sempé) _____ – nakręcono serial animowany.
- Powieść *Alicja w Krainie Czarów* (Lewis Carroll) _____ doczekała się kilku wersji filmowych.
- Prawdziwe nazwisko (Mark Twain) _____ , autora *Przygód Tomka Sawyera*, to Samuel Langhorne Clemens.

- 8 Przyporządkuj tytuły ilustracjom. Następnie zapisz nazwy miejscowości, w których rozgrywa się akcja tych utworów.

Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz*, Adam Mickiewicz *Reduta Ordona*
Karol Dickens *Opowieść wigilijna*, Henryk Sienkiewicz *Latarnik*

Tytuł: _____

Miejsce akcji: _____

Tytuł: _____

Miejsce akcji: _____

Tytuł: _____

Miejsce akcji: _____

Tytuł: _____

Miejsce akcji: _____

- 9 Napisz, jakie jest pochodzenie podanych nazw miejscowości.

Piotrków – _____

Dąbrowa Górnicza – _____

Piekary Śląskie – _____

Zalesiany – _____

- Zapisz nazwę swojej miejscowości i informację o tym, w jaki sposób mogła powstać.

- 10** Uzupełnij zdania właściwymi formami nazw podanych w nawiasach.

Wszystkim zwiedzającym Kraków i okolice polecam Jurajski Rowerowy Szlak Orlich Gniazd – czerwony rowerowy szlak turystyczny o długości ok. 190 km łączący Kraków z (Częstochowa) _____.

Koniecznie zatrzymajcie się w (Rudno) _____, aby zobaczyć zamek Tenczyn. Warto pochodzić również po ruinach zamku w (Rabsztyn) _____ . Uważajcie koło (Morsko) _____, jest tam wyjątkowo trudny odcinek. Od (Zrębice) _____ do (Częstochowa) _____ powinno pójść łatwo.

- 11** Wpisz właściwą formę nazw miejscowości.

- Podobno o (Zakopane) _____ mówi się, że to zimowa stolica Polski.
- Więc o (Sopot) _____ możemy powiedzieć, że to letnia stolica?
- Tato, którą trasą pojedziemy do (Wschowa) _____ ?
- Na pewno przez (Dębowa Łęka) _____, (Siedlnica) _____ i (Szlichtyngowa) _____.
- Jedziemy na wycieczkę szlakiem zamków krzyżackich. Zaczniemy od (Kwidzyn) _____.
- Koniecznie musicie spędzić choć parę chwil w (Gniew) _____.

- ★ **12** Utwórz formę miejscownika od podanych nazw miejscowości. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika poprawnej polszczyzny.

Babimost – w _____

Czarnolas – w _____

Kobyle-Gródek – w _____

Ruciane-Nida – w _____

Sucha Beskidzka – w _____

- E 13** Uzupełnij podane zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Nazwy miejscowości *Kudowa* i *Częstochowa* odmieniają się jak **A/B** i w dopełniaczu liczby pojedynczej mają końcówkę **C/D**.

- A.** baronowa **C.** -ej
B. głowa **D.** -y

- 14** Uzupełnij tabelę odpowiednimi formami nazw miejscowości.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8KEZ7

Nazwa mieszkańców	Nazwa miejscowości		
	w mianowniku	w dopełniaczu	w miejscowniku
mławianie	Mława	Mławy	Mławie
katowiczanie			
nałęczowianie			
ostródzianie			

- E 15** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Nazwy mieszkańców <i>Rosji</i> , <i>Łodzi</i> i <i>Wielkopolski</i> tworzymy za pomocą formantu <i>-anin</i> .	P	F
Nazwy mieszkańców <i>Walii</i> i <i>Irlandii</i> tworzymy za pomocą formantu <i>-ik</i> .	P	F

Sztuka mówienia

- 16** Przekształć zapowiedź kolejową, uzupełniając podany tekst.

Pociąg osobowy ze stacji (1) Białystok do stacji (2) Czeremcha przez stacje: (3) Lewickie, (4) Hołówki Duże, (5) Zimnochy, (6) Strabla, (7) Rajsk, (8) Bielsk Podlaski, (9) Lewki, (10) Podbiele, (11) Gregorowce, (12) Suchowolce, (13) Kleszczele odjedzie z toru pierwszego przy peronie drugim.

Ten pociąg jedzie z (1) do (2). Na pewno zatrzyma się w (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12) i (13).

Odmienne i nieodmienne części mowy – przypomnienie

- 1** Zapoznaj się z fragmentem powieści i wykonaj podane zadania.

Życie na wieży jest nadzwyczaj trudne i bynajmniej nie uśmiecha się rozpróżnionym i lubiącym swobodną włóczęgę ludziom Południa. Latarnik jest niemal więźniem. Z wyjątkiem niedzieli nie może on wcale opuszczać swej skalistej wysepki. Łódź z Aspinwall przywozi mu raz na dzień zapasy żywności i świeżą wodę, po czym przywożący oddalają się natychmiast, na całej zaś wysepce, mającej morzę rozległości, nie ma nikogo. Latarnik mieszka w latarni, utrzymuje ją w porządku; w dzień daje znaki wywieszaniem różnokolorowych flag wedle wskazówek barometru, w wieczór zaś zapala światło.

Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/latarnik.html> [dostęp: 11.10.2023].

- A.** Podkreśl jedną linią rzeczowniki w dwóch pierwszych zdaniach.

- B.** Określ, w jakim czasie i trybie są czasowniki w poniższym zdaniu.

Latarnik mieszka w latarni, utrzymuje ją w porządku; w dzień daje znaki wywieszaniem różnokolorowych flag wedle wskazówek barometru, w wieczór zaś zapala światło.

Czas: _____

Tryb: _____

- E C.** Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Czasowniki w wypowiedzeniu: *Latarnik mieszka w latarni, utrzymuje ją w porządku; w dzień daje znaki wywieszaniem różnokolorowych flag wedle wskazówek barometru, w wieczór zaś zapala światło.*

A. dynamizują akcję.

C. działają na zmysły czytelnika.

B. spowalniają tok opowieści.

D. informują o wykonywanych czynnościach.

- D.** Znajdź w pierwszym zdaniu imiesłów przymiotnikowy czynny. Określ jego przypadek, liczbę i rodzaj.

Imiesłów przymiotnikowy: _____

Przypadek: _____

Liczba: _____

Rodzaj: _____

2 Dopisz brakujące formy podanych rzeczowników.

Przypadek	Lp.	Lm.
M.	_____, książkę, _____, mecz	sędziowie, _____, _____, _____
D.	sędziego, _____, _____, _____	_____, _____, przyjaciół, _____
C.	_____, księciu, _____, _____	_____, książętom, _____, _____
B.	_____, _____, przyjaciela, _____	sędziów, _____, _____, _____
N.	sędzią, _____, przyjacielem, _____	_____, _____, _____, meczami
Ms.	_____, _____, _____, meczu	_____, książętach, _____, _____
W.	sędzio, _____, _____, _____	_____, _____, przyjaciele, mecze

3 Wpisz rzeczowniki w określonej formie.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8G29M

Chwyc kubek za obydwa (*ucho*, B. lm.) _____.

Słyszałam to na własne (*ucho*, B. lm.) _____.

Długo mówił o (*dobro*, Ms. lp.) _____ i (*zło*, Ms. lp.) _____.

Wielu pisarzy podejmuje rozważania o miejscu (*dobro*, D. lp.) _____

i (*zło*, D. lp.) _____.

Tytuły czasopism należy zapisywać w (*cudzysłów*, Ms. lp.) _____.

Pisownia z użyciem (*cudzysłów*, D. lp.) _____ może sprawiać kłopoty.

Dla dociekliwych

- 4 Jakie formy czasownika wykorzystała we fragmencie wiersza Wisława Szymborska? Jaki efekt dzięki nim osiągnęła?

Umrzeć – tego nie robi się kotu.
 Bo co ma począć kot
 w pustym mieszkaniu.
 Wdrapywać się na ściany.
 Ocierać między meblami.
 Nic niby tu nie zmienione,
 a jednak pozamieniane.
 Niby nie przesunięte,
 a jednak porozsuwane.
 I wieczorami lampa już nie świeci.

Wisława Szymborska, *Kot w pustym mieszkaniu*, [w:] tejże, *Wiersze wybrane*, Kraków 2012.

- 5 Podkreśl w zdaniach imiesłowy i wpisz je w odpowiednich miejscach tabeli. Tam, gdzie to możliwe, określ przypadek, liczbę i rodzaj.

Tańcząc w klubie, zauważyła stojącego pod ścianą chłopaka.

Spostrzegłszy na powierzchni stawu czarnego łabędzia, sięgnęła po schowany w torbie aparat fotograficzny.

		Przypadek, liczba, rodzaj
Imiesłów przymiotnikowy czynny		
Imiesłów przymiotnikowy bierny		
Imiesłów przysłówkowy uprzedni		
Imiesłów przysłówkowy współczesny		

- 6 Przeczytaj tekst. Wypisz z niego przymiotniki. Określ ich przypadek, liczbę oraz rodzaj.

Wskazówka! Zwróć uwagę na formę rzeczownika określanego przez dany przymiotnik.

Po czym nastało milczenie. Petroniusz był człowiekiem rozumnym i nie-
raz zastanawiał się nad duszą ludzką i nad życiem. Lecz w ogóle życie to w tym
świecie, w którym obaj żyli, mogło być zewnętrznie szczęśliwe lub nieszczęśliwe,
ale wewnętrznie bywało spokojne. Równie jak piorun lub trzęsienie ziemi mo-
gło obalić świątynię, tak nieszczęście mogło zburzyć życie, samo w sobie jednak
składało się ono z prostych i harmonijnych linii, wolnych od wszelkich zawikłań.

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/quo-vadis.html> [dostęp: 16.10.2023].

Przykład:

rozumnym – przypadek: narzędnik,

liczba: pojedyncza, rodzaj: męski

- 7 Uzupełnij zdania przymiotnikami w stopniu wyższym.

Ta pizza jest dobra, choć ciasto powinno być (*cienki*)

_____.

Proponuję wybrać (*prosty*) _____ drogę do schroniska.

Filip jest ode mnie (*niski*) _____, ale (*szybki*) _____.

W internecie można znaleźć (*świeży*) _____ wiadomości na ten temat.

Jest ciepło, włóż (*lekki*) _____ kurtkę.

Mogłabym grać w siatkówkę, gdybym była (*wysoka*) _____.

Ten czarny płaszcz jest (*elegancki*) _____ niż dżinsowa kurtka.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S871UR

- 8 Przeczytaj ofertę biura podróży. Zapisz słownie wszystkie liczeb-
niki. Określ ich przypadek.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8ACFN

ŚLADAMI PODRÓŻNIKÓW

Środek transportu: samolot

Pobyt: od 7 do 14 dni

Wylot z: Warszawy

Wyżywienie: śniadania
i obiadokolacje

Cena: od 2900 do 4500 zł
za 1 osobę

**Portugalia –
tam kończył się świat**

Cena zawiera: 2 przeloty na trasie Warszawa–Lizbona–Warszawa,
opłatę za 6 noclegów z 6 śniadaniami i obiadokolacjami, opiekę 2 pilotów,
od 3 do 5 wycieczek fakultatywnych i opłatę za bagaż w wysokości 50 złotych.

- 9 Wpisz w wypowiedziach postaci właściwe formy zaimków. Następnie określ, w jakim przypadku występuje każdy z nich.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S86J18

ja, ty, ta, ten

- 10 Podkreśl wyrazy występujące w rodzaju niemęskoosobowym.

Na Ziemi Mały Książę ujrzał rosnące w ogrodzie róże.

Tadeusz cenił sobie urodę litewskich lasów.

Zośka uwiecznił przyjaciela w swoich zapiskach.

Córki Wańkowicza podczas wycieczki widziały małe miasteczka.

- 11 Wypisz ze zdań zaimki i określ ich przypadek tam, gdzie to możliwe.

Czy ktoś mógłby mi powiedzieć, o co tu chodzi?

Z kimkolwiek by się umawiała, zawsze jest spóźniona!

Wszędzie dobrze, gdzie nas nie ma.

Nie widziałem tam twojego plecaka, ani w ogóle żadnego.

Z nikim tak miło nie spędzam czasu.

12 Wyodrębnij w każdym ciągu nieodmienne części mowy i je nazwij.

Np.	l	i	c	z	y	n	o	n	i	e	c	h	b	y	partykuły
1.	ż	e	a	l	e	z	a	t	e	m	o	r	a	z	
2.	d	o	z	a	z	n	a	d	w	e	ś	r	ó	d	
3.	m	i	a	u	k	a	p	o	j	h	e	j	h	a	
4.	j	u	t	r	o	s	i	w	o	c	i	c	h	o	

13 Przeczytaj podany e-mail. Wypisz z niego przysłówki. Utwórz stopień wyższy i najwyższy tych spośród nich, które się stopniują.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8J7PS

Nowa wiadomość

Do **daria2@poczta.pl**

Temat

Hej!

Dzisiaj znów Go spotkałam. Było ciepło, ale deszczowo. Stałam na przystanku i nagle pojawił się On. Szedł energicznie i choć sprawiał wrażenie zamyślonego, uśmiechał się beztrudnie. Wyglądał niezwykle interesująco. Przyglądałam mu się ukradkiem, lecz On tajemniczo wpatrywał się w niebo. Wsiadając do autobusu, spojrzał na mnie przelotnie. Mogłabym przysiąc, że chciał coś powiedzieć...

Fatalnie zrobiłam, że nie odezwałam się pierwsza! 😞 Może wpadłabyś do mnie? Bardzo mi smutno.

Julka

14 Podkreśl w tekście linią prostą przyimki, a linią falistą – spójniki.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S848Z1

Petroniusz patrzył w czasie opowiadania na jego zmienioną twarz, na ręce, które mówiąc, wyciągał w dziwny sposób przed siebie, jakby rzeczywiście szukał drogi w ciemności, i rozmyślał. Nagle wstał i zbliżywszy się do Winicjusza, począł rozgarniać palcami jego włosy nad uchem.

– Czy ty wiesz – spytał – że masz kilka siwych włosów na skroni?

– Może być – odpowiedział Winicjusz. – Nie zdziwię się, jeśli wkrótce wszystkie mi zbieleją.

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/quo-vadis.html> [dostęp: 16.10.2023].

15 Uzupełnij w zdaniach spójniki złożone.

to, jak i, tym, że, o tyle, lecz także

Jeśli uda mi się skończyć wypracowanie w ciągu godziny, _____ przyjdę do ciebie.

W sobotę udało mi się nie tylko posprzątać mieszkanie, _____ umyć okna.

O ile z języka polskiego będę mieć piątkę na świadectwie, _____ z matematyki pójdzie mi gorzej.

Wyszedłem wcześniej, dlatego _____ jutro muszę wstać skoro świt.

Przygotowaliśmy tę prezentację, mimo _____ mieliśmy ograniczony dostęp do materiałów.

Im dłużej powtarzałem materiał, _____ bardziej wydawało mi się, że nic nie umiem.

Spektakl był przeznaczony zarówno dla młodzieży, _____ dorosłych.

16 Wyraż podane emocje za pomocą wykrzykników.

• zaskoczenie: _____

• zachwyt: _____

• ból: _____

• ulga: _____

• radość: _____

• rozczarowanie: _____

- 17** Zmodyfikuj znaczenie każdego wypowiedzenia, używając innej partykuły, wybranej spośród podanych. Zapisz zdania.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8P7NS

czy, no, -że, niech, -by

Zrób zakupy.

Wyślesz ten list.

Podejdź do mnie.

Konrad rozwiąże to zadanie.

Pójdziemy do teatru.

- E 18** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przysłowiu <i>Idzie luty, podkuj buty</i> czasowniki występują w tym samym trybie.	P	F
W przysłowiu <i>Na dwoje babka wróżyła</i> występuje liczebnik główny.	P	F

- 19** Wynotuj z wypowiedzi postaci ukazanych na ilustracji przykłady nieodmiennych części mowy. Nazwij te części mowy.

- ★ 20 Ułóż po dwa zdania z podanymi wyrazami, użytymi w funkcji różnych części mowy.

Przykład: „czy” w funkcji partykuły: Czy mogę już iść?

„czy” w funkcji spójnika: Zastanawiałam się, czy przyjdiesz.

że w funkcji partykuły: _____

że w funkcji spójnika: _____

by w funkcji partykuły: _____

by w funkcji spójnika: _____

a w funkcji wykrzyknika: _____

a w funkcji spójnika: _____

- 21 Wstaw przecinki tam, gdzie to konieczne. Następnie sformułuj regułę dotyczącą interpunkcji przed spójnikami użytymi w wypowiedzeniach.

Opowiem ci tę historię ale musisz zachować ją dla siebie.

Przepadła nam dziś ostatnia lekcja więc wróciłem wcześniej do domu.

Wolałbym wodę lub sok.

Wieczorem wpadnę do Basi albo pójde pobięgać.

Albo zjemy coś teraz albo dopiero po powrocie z zakupów.

Zadzwoń do mnie bo będę się martwił.

Rano świeciło słońce dlatego nie wzięłam parasola.

Nie odrobiłem jeszcze lekcji ani nie posprzątałem w swoim pokoju.

Goście ani nie przyjechali ani nie odwołali rezerwacji telefonicznie.

Przeczytał wiadomość i napisał odpowiedź.

Nie wyjdziemy dopóki nie poukładasz tych rzeczy.

Grzesiek nie może z nami jechać zatem zaplanujmy coś innego.

Zamierzam opróżnić szafy z zimowych ubrań oraz pozbyć się części butów.

Przecinek stawia się przed spójnikami: _____.

Przecinka nie stawia się przed spójnikami: _____.

Wyjątkiem są m.in. sytuacje, gdy spójniki te powtarzają się w zdaniu, np. _____.

_____.

Części zdania – przypomnienie

- 1** Wstaw T, jeśli przysłowie zawiera orzeczenie imienne, lub N – jeśli zawiera inny typ orzeczenia.

<i>Dobrymi chęciami piekło jest wybrukowane.</i>	
<i>Psie głosy nie idą w niebiosy.</i>	
<i>Żadna praca nie hańbi.</i>	
<i>W nocy wszystkie koty są szare.</i>	
<i>Potrzeba jest matką wynalazków.</i>	

- 2** Połącz każde przysłowie z rodzajem podmiotu, który w nim występuje.

Wykonaj ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8DXMK

Nie chwal dnia przed zachodem słońca. •

Prawda w oczy kole. •

Bez pracy nie ma kołaczy. •

Głową muru nie przebijesz. •

Wiara czyni cuda. •

Dzieci i ryby głosu nie mają. •

Każdy jest kowalem swego losu. •

- podmiot w dopełniaczu (logiczny)
- podmiot w mianowniku (gramatyczny)
- podmiot szeregowy (zbiorowy)
- podmiot domyślny

- 3** Otocz pętlą każde zdanie bezpodmiotowe.

Trzeba się pośpieszyć.

Internet wynaleziono w latach 60. XX w.

Zachowuj się cicho w czytelni.

Nie wolno śmiecić!

Penicylina została odkryta w 1928 r.

Lubię kuchnię śródziemnomorską.

Wykonaj ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8NVN4

- 4** Podkreśl w podanych wypowiedzeniach przydawki.

Mój starszy brat nauczył mnie grać w gry na konsoli.

W czasie nauczania zdalnego brakowało mi kontaktu z moją klasą.

Niektórzy youtuberzy potrafią skutecznie przyciągnąć uwagę ogromnej widowni.

Po całym dniu poszukiwań udało nam się znaleźć zaginionego pieska Kasi.

5 Uzupełnij zdania przydawkami wyrażonymi przez określone części mowy.

Przykład:

Z uwagą obserwowali grę. (przydawka wyrażona imiesłowem)

Z uwagą obserwowali interesującą grę.

Oglądaliśmy wczoraj film. (przydawka wyrażona przymiotnikiem)

Przez Kraków przepływa rzeka. (przydawka wyrażona rzeczownikiem)

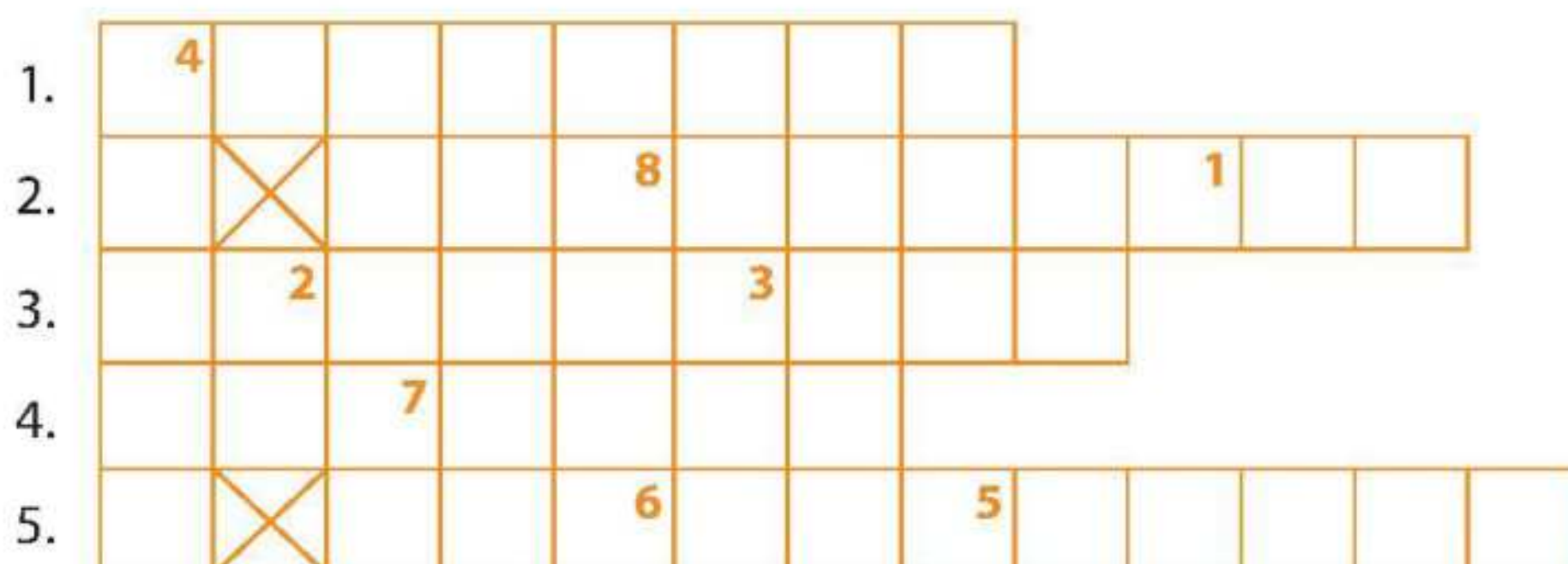
Odłożyłam tę książkę na półkę. (przydawka wyrażona liczebnikiem)

Przechowuj żywność w opakowaniu. (przydawka wyrażona wyrażeniem przyimkowym)

Uczniowie szkoły wzięli udział w akcji charytatywnej. (przydawka wyrażona zaimkiem)

6 Wpisz do diagramu wyrazy pełniące w podanych zdaniach funkcję dopełnienia. Następnie odczytaj hasło, a dowiesz się, co zostało przedstawione na fotografii.

1. Julka dopiero niedawno poznała tę historię.
2. Piotr nie rozstaje się z deskorolką.
3. Antek wybiera się z rodzicami do teatru.
4. Uczniowie z nauczycielem przygotowali jasełka.
5. Jutro muszę porozmawiać z koleżankami.

1 2 3 4 5 6 7 8

Hasło:

				X				
--	--	--	--	---	--	--	--	--

 – największy słodkowodny zbiornik Wielkiej Brytanii, z którym wiąże się jedna z najbardziej znanych zagadek kryptozoologii (dziedziny pseudonauki szukającej dowodów na istnienie np. yeti).

- ★ **7** Popraw błędną formę dopełnienia w podanych zdaniach.

W tym całym zamieszaniu Julia zapomniała portfel.

W repertuarze kina nie znaleźliśmy nic interesującego.

Ewa narwała szpinak na wegańską tartę.

Nigdy nie zapomnę o moich szkolnych przyjaciółkach.

- E** **8** Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W zdaniu: *Bardzo chciał obejrzeć najnowszy film* podkreślony wyraz jest **A/B** wyrażonym **C/D**.

A. podmiotem

C. rzeczownikiem w bierniku

B. dopełnieniem

D. rzeczownikiem w mianowniku

- 9** Podkreśl linią falistą okoliczniki w zacytowanych przysłowiach. Wybierz jedno z nich i napisz ilustrujące je zdanie, w którym zastosujesz okolicznik.

Nie wywołuj wilka z lasu.

Pieczone gołąbki nie lecą same do gąbki.

W czasie wojny milczą muzy.

Nauka nie idzie w las.

Niedaleko pada jabłko od jabłoni.

- 10** Skreśl błędną formę, aby utworzyć poprawne okoliczniki.

Ostatnie wakacje spędziłem *w / na* Białorusi.

Ochrypiałem *z / od* krzyku.

Ręce zdrętwiały mi *z / od* mrozu.

Zmarnowałeś to tylko *przez gapiostwo / z gapiostwa*.

W nowym mieście Leszek usychał *z / od* tęsknoty za swoimi przyjaciółmi.

Dygotałem *z / od* zimna.

Przypominam ci to *dla przestrogi / ku przestrodze*.

Proszę to odnieść *na magazyn / do magazynu*.

- 11** Napisz, jaką funkcję składniową pełnią podkreślone wyrazy.

Przykład:

Podjęli się tego wyzwania. – dopełnienie

Latem wyjedziemy w góry. – _____

Uczestniczyli w niezapomnianym koncercie. – _____

Harcerze pojechali nad jezioro. – _____

Niezwykłe szybko zdobył popularność. – _____

- E 12** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W wypowiedzeniu <i>Urodzinowe przyjęcie Tomka rozpocznie się za godzinę</i> występują dwie przydawki.	P	F
Wypowiedzenie <i>Wieczorem w ramach przyjęcia urodzinowego odbył się pokaz sztucznych ogni</i> to zdanie bezpodmiotowe.	P	F

- 13** Nazwij części zdania występujące w poniższym wypowiedzeniu.

Uszczęśliwiona Iga uśmiechnęła się szeroko do przyjaciółki.

- Ułóż wypowiedzenie, które będzie się składało z podmiotu, orzeczenia, przydawki, dopełnienia i okolicznika.

Typy wypowiedzeń – przypomnienie

Podręcznik, s. 159–160

- 1** Przeczytaj fraszki Jana Sztaudyngera, a następnie uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

Fortuna

*Fortuna toczy się kołem,
Pod kołem to pojąłem.*

Rada

*Nie narzucaj światu
Swojego formatu.*

Głos w telefonie

*Hallo? – tu sumienie,
Czy pan zamówił budzenie?*

Jan Sztaudynger, [w:] tegoż, *Piórka*, Kraków 2006.

rozkazujące, oznajmujące, pytające;
wątpliwość, zalecenie, informację

Tekst fraszki pt. *Fortuna* to zdanie _____, które wyraża

_____.

Tekst fraszki pt. *Rada* to zdanie _____, które wyraża

_____.

Tekst fraszki pt. *Głos w telefonie* to zdanie _____, które wyraża

_____.

- 2** Przeredaguj podane wiadomości składające się ze zdań pojedynczych nierozwiniętych tak, aby były zrozumiałe. W tym celu utwórz wypowiedzenia pojedyncze rozwinięte.

Cześć! Pada. Wpadniesz? Opowiem. Pa!

Hej! Mam. Idziemy! Do zobaczenia.

- 3 Przekształć zdania zawarte w podanej instrukcji w równoważniki zdania.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8QQXT

Jak skutecznie myć ręce?

1. Zwilż ręce ciepłą wodą.

2. Nałóż mydło na wewnętrzną stronę dłoni.

3. Namydl wewnętrzne strony obu dłoni.

4. Złącz palce obu dłoni i je namydl.

5. Namydl kciuk jednej dłoni drugą i odwrotnie.

6. Namydl wierzch jednej dłoni drugą i odwrotnie.

7. Dokładnie spłucz mydło.

8. Osusz dłonie.

- E 4 Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wypowiedzenie: *Dawno nie czytała interesującej książki o szkole to A/B*, w którym występują **C/D**.

A. równoważnik zdania

C. dwa okoliczniki

B. zdanie pojedyncze rozwinięte

D. dwie przydawki

- 5** Ustal, ile orzeczeń jest w każdym z podanych zdań. Następnie wpisz obok zdań pojedynczych P, a obok złożonych – Z.

Kiedy pociąg zatrzymał się na stacji, szybko zajęła wolne miejsce. _____

Wpatrzeni w ekrany telefonów pasażerowie nie zwrócili na nią uwagi. _____

Intensywne przeżycia tego dnia bez reszty pochłonęły jej myśli. _____

Nie zauważyła, że pasażerowie z jej przedziału zaczęli się kłócić. _____

Chłopak siedzący obok doradził, żeby poszukali innego miejsca. _____

- 6** Przekształć zdania pojedyncze w zdania złożone.

Prosiłbym cię o przyniesienie pracy domowej na jutro.

Zwierzęta narażone na wyginięcie powinny znaleźć się pod szczególną opieką.

Osoby wędrujące po górach witają się z mijanymi turystami.

Mimo deszczu cała grupa była gotowa do wymarszu.

- 7** Przekształć zdania złożone w zdania pojedyncze.

Karol, Zosia i Julia nie poszli do kina, bo się pokłócili.

Gra, którą kupiłem, jest świetna.

Tym, którzy nie dotrzymują słowa, nie można ufać.

Ten, kto lubi teatr, zna utwory Szekspira.

Nie mogłam przyjść na twoje urodziny, ponieważ byłam chora.

- 8** Dokończ podane zdania tak, aby powstały zdania złożone współrzędnie. Następnie narysuj pod każdym wypowiedzeniem jego wykres. Pamiętaj o poprawnej interpunkcji.

Zdanie złożone współrzędnie łączne

Długo graliśmy w scrabble _____

Zdanie złożone współrzędnie wynikowe

Oglądała film do północy _____

Zdanie złożone współrzędnie przeciwstawne

Miał ciekawy pomysł _____

Zdanie złożone współrzędnie rozłączne

Przygotujcie plakat _____

- E 9** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wypowiedzenie *Pojechałabym na wycieczkę, lecz muszę się przygotować do konkursu* to zdanie złożone współrzędnie

- A. łączne.
- B. rozłączne.
- C. wynikowe.
- D. przeciwstawne.

Spójnik użyty w wypowiedzeniu *Namawialiśmy go do udziału w wyprawie, jednak stanowczo nam odmówił* łączy zdania współrzędne **A/B**. Nie zmieniając sensu wypowiedzenia, można ten spójnik zastąpić wyrazami **C/D**.

- A.** wynikowe **C.** więc, dlatego
B. przeciwstawne **D.** lecz, ale

- 11** Podkreśl jedną linią zdania złożone współrzędnie, a dwiema liniami – zdania złożone podrzędnie.

Wyjedziemy gdzieś na wakacje albo zwiedzimy najbliższą okolicę.

Podróż była długa, ale upłynęła bardzo przyjemnie.

Nie spotkam się z tobą w sobotę, ponieważ mam już plany na ten dzień.

Proponowałem grę w piłkę, spacer do parku, film w kinie, a Patryk wciąż był obrażony.

Zadzwońmy do Maćka, bo on ma w domu zestaw do naprawy kół.

- 12** Określ typy zdań złożonych podrzędnie. W tym celu przyporządkuj wypowiedziom w tabeli odpowiednie litery spośród A–E. Wpisz litery w odpowiednich rubrykach.

- A.** zdanie złożone podrzędnie przydawkowe
- B.** zdanie złożone podrzędnie podmiotowe
- C.** zdanie złożone podrzędnie orzecznikowe
- D.** zdanie złożone podrzędnie dopełnieniowe
- E.** zdanie złożone podrzędnie okolicznikowe

44

13 Wstaw w luki informacje zgodnie z opisami w nawiasach.

Umówiliśmy się z przyjaciółmi na piętnastą, (zdanie złożone współrzędnie przeciwstawne) _____.

Mówiłam ci, (zdanie podrzędne dopełnieniowe) _____.

Marzę o domu, (zdanie podrzędne przydawkowe) _____.

Pójdziemy do biblioteki, (zdanie podrzędne okolicznikowe) _____.

Chciała wziąć udział w biegu na czas, (zdanie złożone współrzędnie wynikowe) _____.

14 Przyporządkuj podane zdania do odpowiednich wykresów. W tym celu wpisz oznaczenia literowe A–D we właściwych okienkach przy wykresach. Nazwij poszczególne typy wypowiedzeń.

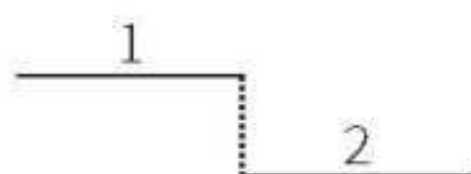
Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S86KMZ

A. Kwiaty, które dostałam na urodziny, pięknie pachną.

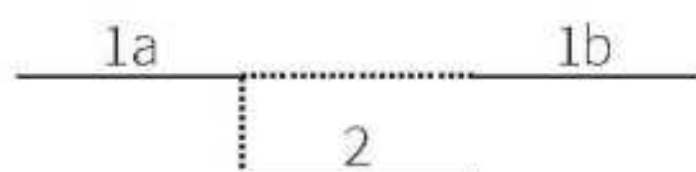
B. Przyglądała się uważnie, żeby zapamiętać wszystkie kroki.

C. Odkąd biegam trzy razy w tygodniu, czuję się znacznie lepiej.

D. Układając puzzle, słuchała najnowszej płyty ulubionego zespołu.

zdanie złożone _____

zdanie złożone _____

zdanie złożone _____

zdanie złożone _____

Mowa zależna i niezależna – przypomnienie

1 Ustal, w których zdaniach występuje mowa zależna, a w których – niezależna.

– Dotrzymaj słowa! – poprosiła dziewczyna.	mowa _____
Turystka zapytała, co tutaj warto zobaczyć.	mowa _____
Trener poradził, bym więcej ćwiczyć.	mowa _____
Dyrektor zapytał: „Która to klasa?”.	mowa _____
Szepnęłam, że się boję.	mowa _____

2 Połącz zdania wprowadzające z odpowiednimi cytatami. Następnie przepisz powstałe wypowiedzenia. Pamiętaj o poprawnym sposobie zapisu.

Zdanie wprowadzające

Cytat

Oto, jakie pouczenie zostawiają •
Józio i Różia:

Sędzia Soplica twierdził, że •

Autor tak opisał swojego bohatera: •

– tymi słowami ojciec wyraził •
pustkę po utracie córeczki.

- *Pełno nas, a jakoby nikogo nie było*
- *Kto nie doznał goryczy ni razu,
Ten nie dozna słodczy w niebie.*
- *Grzeczność nie jest nauką łatwą ani
małą.*
- *Twardy i ostry jak krzemień, z którego
żadna stal nie skrzesła nigdy szczo-
drobliwego ognia.*

3 Zamień mowę niezależną na mowę zależną.

Nauczycielka poprosiła uczniów: „Zajmijcie miejsca”.

– Co ci dolega? – zapytał lekarz.

Organizator imprezy poinformował fanów: „Termin koncertu jest przesunięty”.

– Jak dobrze, że już nie trzeba nosić maseczki – powiedział tata.

E 4 Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wypowiedź: – *Nie martw się – pocieszał siostrę starszy brat.* – Zaraz przestanie boleć jest zapisem mowy **A/B**, ponieważ **C/D** w niej cudzą wypowiedź.

A. zależnej

C. przytoczono

B. niezależnej

D. wiernie zrelacjonowano

5 Zapisz podany dialog w formie mowy zależnej.

Wypowiedzenia wielokrotnie złożone

- 1** Oddziel pionowymi kreskami i ponumeruj zdania składowe tworzące poszczególne wypowiedzenia wielokrotnie złożone.

Wracając wczoraj ze szkoły, rozmyślałem o wielu problemach, których sam nie potrafię rozwiązać.

Porozmawiawszy z przyjaciółmi, Dawid postanowił, że przekona rodziców, aby pozwolili mu wybrać się w podróż po Azji, ponieważ marzy o niej od kilku lat.

Mam nadzieję, że pojadę w tym roku na wakacje do Hiszpanii, aby spotkać się z moimi przyjaciółmi, którzy dwa lata temu przenieśli się do Barcelony.

- 2** Napisz na dwa sposoby, co się dzieje w klasie, kiedy nauczyciel przeprowadza niezapowiedzianą kartkówkę. Nadaj swojej wypowiedzi formę zdania wielokrotnie złożonego, a następnie podziel to wypowiedzenie na zdania pojedyncze.

- 3** Z podanych zdań pojedynczych ułóż wypowiedzenia wielokrotnie złożone. Pamiętaj o poprawnej interpunkcji.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S897HC

Chcieliśmy wybrać się na spacer. Zaczął padać deszcz. Zostaliśmy w domu.

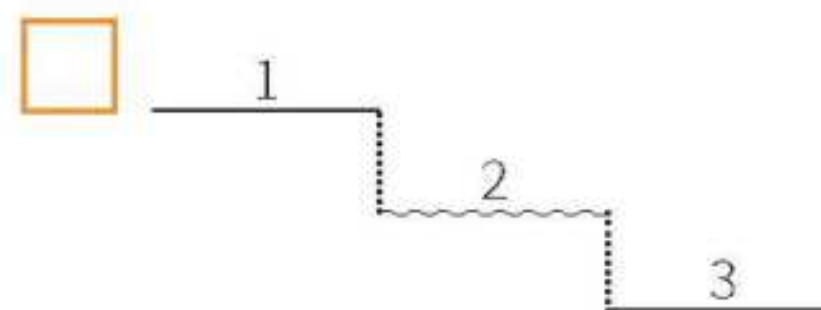
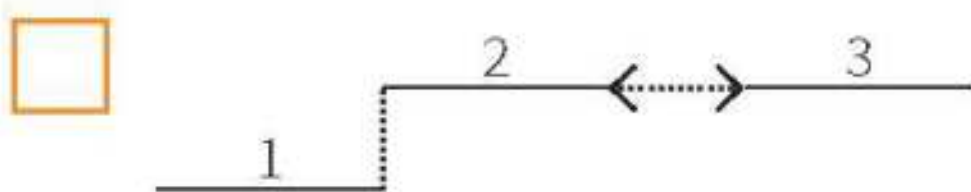
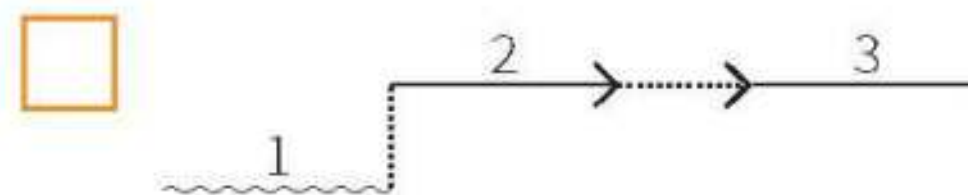
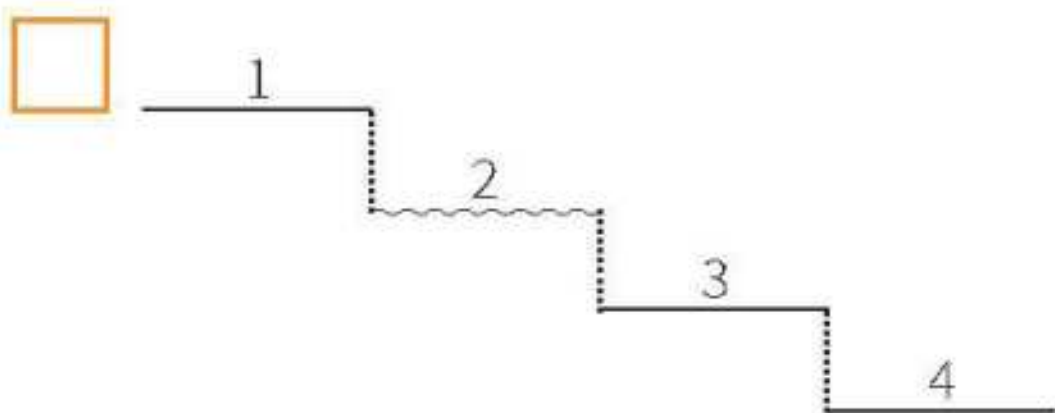
Wracalam z biblioteki. Spotkałam Ewę. Razem wybrałyśmy się do cukierni. Musiałyśmy porozmawiać o ostatnich wydarzeniach.

- 4** Przekształć podane wypowiedzenie wielokrotnie złożone w zdania złożone.

Zastanawiałam się, gdzie zorganizować urodziny, bo chciałam zaprosić dużo osób, z którymi czuję się zżyta, a zależało mi na tym, żeby nikt nie poczuł się pominięty.

- 5** Przyporządkuj podane wypowiedzenia wielokrotnie złożone wykresom. W tym celu wpisz w okienkach przy wykresach odpowiednie litery spośród A–D.

- A.** Bezskutecznie próbowała przerwać mu monolog, tłumacząc, że nie ma teraz czasu na dłuższą rozmowę, ponieważ spieszy się na autobus.
B. Kiedy dojedziesz, bezzwłocznie zadzwoń albo napisz SMS.
C. Zdenerwowaliśmy mamę, spóźniając się na uroczystą kolację, którą przygotowała z okazji przyjazdu dawno niewidzianej cioci.
D. Wszedłszy do domu, poczuł smakowity zapach, więc zrobił się głodny jak wilk.

- E 6** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących wypowiedzenia: *Wskoczyła na hulajnogę i pojechała na boisko, gdzie umówiła się z Igą, która w tym dniu miała urodziny.* Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Podane wypowiedzenie składa się z czterech zdań składowych.	P	F
W wypowiedzeniu występuje imiesłowowy równoważnik zdania.	P	F

- 7 Z zamieszczonych fragmentów ułóż wypowiedzenia wielokrotnie złożone. Pamiętaj o interpunkcji i wielkiej literze na początku wypowiedzenia.

aby znaleźć świąteczne
prezenty

wybrałam się na zakupy
do centrum handlowego

gdzie spotkałam
kuzynkę

z którą razem postanowiłyśmy
chodzić po sklepach

ponieważ wiedział

Karol nie zadzwonił
do Karoliny

że ona umówiła się już
z innym kolegą

aby zaprosić ją do kina

o którym od dawna
marzyłyśmy

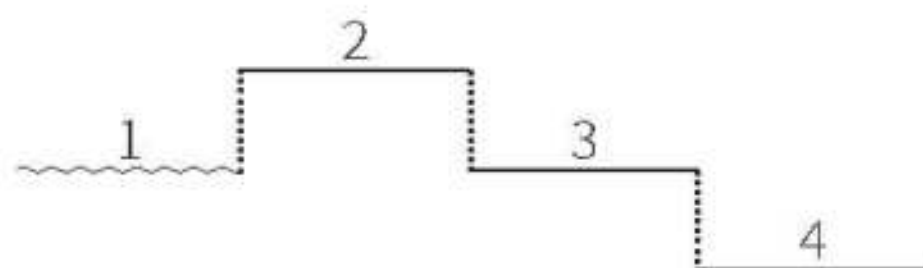
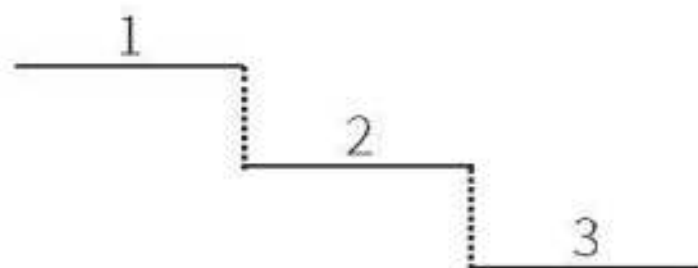
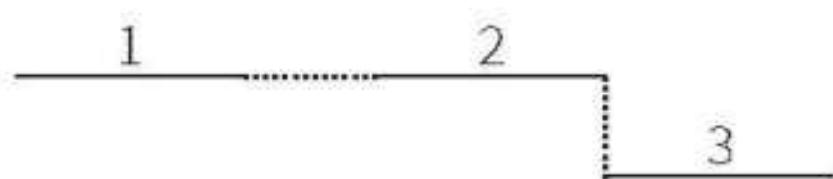
więc przełożyłyśmy
wyjazd na sierpień

że w lipcu wybierzemy się
na obóz żeglarski

planowałyśmy
z koleżankami

ale Maja złamała
rękę

- ★ **9** Ułóż wypowiedzenia wielokrotnie złożone pasujące do podanych wykresów.

- E 10** W którym z podanych wypowiedzeń wielokrotnie złożonych nie zadbano o interpunkcję? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A.** *Żałuj, że nie czytałeś i nie oglądałeś komedii, którą napisał Fredro, jest bardzo śmieszna.*
B. *Chciałbym pojechać na majówkę, ale mam zaległości w nauce, więc zostanę w domu.*
C. *Przykro mi, że się nie spotkaliśmy, gdy byłeś w stolicy, jednak mam nadzieję że okazja się powtórzy.*
D. *Gdy tylko będzie to możliwe, pójdę do kina, odwiedzę muzeum, a na koniec udam się do kawiarni na pyszny deser.*

Dla dociekliwych

- 11** Korzystając z wybranych źródeł, zapisz, jaką funkcję w zdaniu mogą pełnić wyrazy typu: *prawda, trzeba, dobrze*. Następnie podziel podane wypowiedzenie wielokrotnie złożone na wypowiedzenia składowe.

Prawda, że wszyscy już się zebrali i czekali, ale reżyser wciąż nie był wystarczająco skupiony i potrzebował więcej czasu.

Fonetyka – przypomnienie

Podręcznik, s. 240–242

- 1** Wpisz podane wyrazy we właściwych rubrykach tabeli. Dopisz po jednym własnym przykładzie.

dzięcioł, ścinek, parawan, pies, wypis, towar, rulonik, ziemianin, smog

Wyrazy			
zaczynają się spółgłoską <u>bezdźwięczną</u> , twardą, kończą <u>dźwięczną</u>	zaczynają się spółgłoską <u>dźwięczną</u> , twardą, kończą <u>bezdźwięczną</u>	zaczynają się spółgłoską <u>bezdźwięczną</u> , miękką, kończą <u>bezdźwięczną</u>	zaczynają się spółgłoską <u>dźwięczną</u> , miękką, kończą <u>dźwięczną</u>

- 2** Uzupełnij wyrazy odpowiednimi literami. Następnie podkreśl słowa, w których występują litery oznaczające głoski nosowe.

W naszym mieście przeprowadzono s_____dę na temat życia w czasie pandemii.

W s_____dzie toczyła się rozprawa przeciwko złodziejowi rowerów.

Na k_____to wpłynęła nagroda za zwycięstwo w konkursie fotograficznym.

W tych k_____tach jest tyle kurzu, że wypadałoby w końcu coś z tym zrobić.

- E 3** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W wyrazie <i>kameleon</i> nie ma spółgłosek miękkich.	P	F
W wypowiedzeniu <i>Zjadłbym <u>p...czka</u></i> podkreślony wyraz należy uzupełnić literą oznaczającą głoskę nosową.	P	F

4 Zaproponuj podział podanych wyrazów tak, by było można przenieść część każdego z nich do następnej linii. Zwróć uwagę na to, że w niektórych przypadkach istnieje więcej niż jeden sposób dzielenia. Podkreśl te wyrazy.

- bezsenny – _____
- wszechstronnie – _____
- maselniczka – _____
- zakurzone – _____
- niezwłocznie – _____
- najprzyjemniejszy – _____

5 Połącz nazwy zjawisk fonetycznych z wyrazami, w których te zjawiska zachodzą.

ubezdźwięcznienie postępowe i wsteczne •	• śliwka
uproszczenie grupy spółgłoskowej •	• przedsięwzięcie
ubezdźwięcznienie na końcu wyrazu •	• ślad
ubezdźwięcznienie postępowe i zanik dźwięczności na końcu wyrazu •	• także
ubezdźwięcznienie wsteczne •	• jabłkowy
udźwięcznienie •	• przysiad

E 6 W którym z wyrazów zachodzi taki sam typ upodobnienia jak w wyrazie *prośba*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. <i>Chleb.</i>	C. <i>Liczba.</i>
B. <i>Ćwicz.</i>	D. <i>Okrzyk.</i>

7 Określ, na czym polega upodobnienie międzywyrazowe w podanych parach słów. Zaznacz strzałką kierunek upodobnienia.

- chodź szybko – _____
- posiedź chwilę – _____
- lot balonem – _____
- stóg siana – _____

- ★ 8 W każdym z szeregów wykreśl wyraz, który pod względem fonetycznym nie pasuje do pozostałych słów. Uzasadnij swój wybór.

Przykład: wynieść, weterynarz, wylany, zeszyt – w pozostałych wyrazach występuje jedna głoska nosowa, w tym wyrazie nie ma ani jednej takiej głoski.

- ramiona, garaże, kocyk, golenie – _____
- fizyka, motyka, muzyka, fonetyka – _____
- ćwiczenie, wszystko, kosz, krzywda – _____

Sztuka mówienia

- 9 Zaznacz sylaby akcentowane w wyróżnionych wyrazach, a następnie przeczytaj głośno tekst.

Kochana Mamo,
przepraszamy za nasze zachowanie. Miałas rację, a my nie **umieliśmy** przyznać się do błędu. **Powiedzieliśmy** o jedno słowo za dużo. Żle **postąpiliśmy**. Na usprawiedliwienie mamy tylko to, że ostatnio nie najlepiej **radziliśmy** sobie w szkole. Obaj **dostaliśmy** jedynki. Ja z **matematyki**, a Rafał – z **fizyki**. Wcześniej nic nie **mówiliśmy**, bo nie **chcieliśmy** Cię martwić. Prosimy, nie gniewaj się już.

Twoi Rafał i Bartek

Dla dociekliwych

- 10 Skorzystaj ze słownika poprawnej polszczyzny i wyjaśnij, w jaki sposób są akcentowane wyrazy typu: *arcyłgarz*, *wicemistrz*.

- Ⓔ 11 Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

W wyrazie *pisalibyśmy* akcent pada na

A.	trzecią sylabę od końca,	ponieważ	1.	tak akcentujemy czasowniki w 3. osobie liczby mnogiej trybu przypuszczającego.
B.	czwartą sylabę od końca,		2.	tak akcentujemy czasowniki w 1. i 2. osobie liczby mnogiej trybu przypuszczającego.
			3.	tak akcentujemy czasowniki w 1. i 2. osobie liczby mnogiej czasu przeszłego.

Słowotwórstwo – przypomnienie

- 1** Określ, który z wyrazów w każdej parze jest wyrazem podstawowym, a który – pochodnym. W wyrazie pochodnym oddziel temat słowotwórczy od formantu.

poetycki

poeta

redagować

zredagowanie

nauka

naukowiec

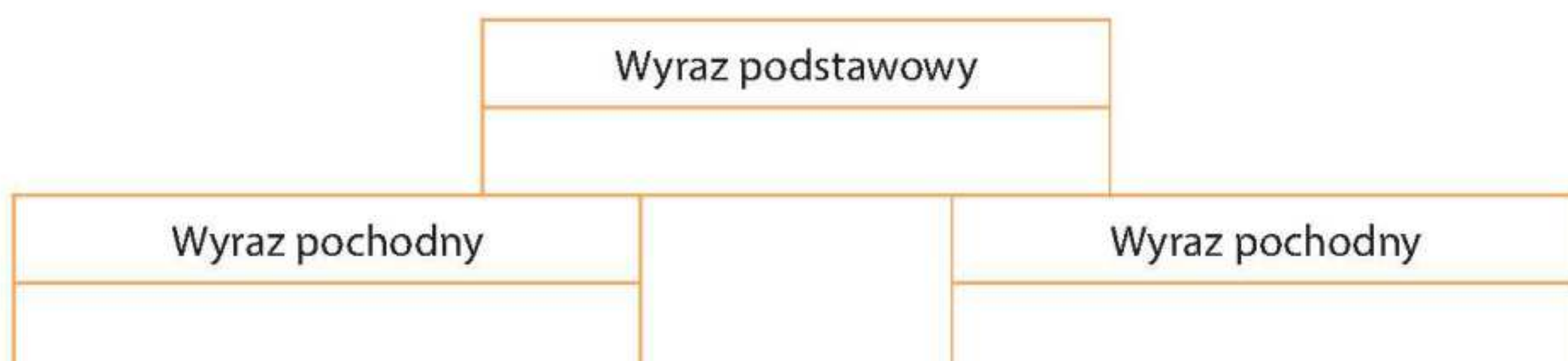
walczący

walka

zielony

zielenić

- E 2** Wpisz podane wyrazy w odpowiednich miejscach schematu, tak aby utworzyły rodzinę wyrazów.

*mieszczański**mieszczaństwo**mieszczanin*

- Przekształć podane zdanie złożone w pojedyncze, a podkreślony wyraz zastąp odpowiednią formą z utworzonej rodziny wyrazów. Zachowaj sens zdania.

Każdy, kto należał do mieszczaństwa, musiał być wolnym człowiekiem.

- 3** Uzupełnij tabelę wyrazami podstawowymi. Zapisz oboczności, które zachodzą w tematach słowotwórczych.

Wyraz pochodny	Wyraz podstawowy						Wymiana głosek
lwia				X	X	X	
siódmy							
sokoli						X	

- 4** Znajdź w tekście i wpisz do tabeli przykłady wyrazów z danej kategorii słowotwórczej. Dopisz własne propozycje.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8NDQS

Nazajutrz przybiega na godzinę przed zaczęciem urzędowania. [...] Na biurku leży przepisana w trzech egzemplarzach jej praca. Jeden egzemplarz porwie Jerry [czyt.: dżery], drugi ma iść do zwierzchniczki. [...]

Dzwonek. Wzywa szefica. [...]

Na poniedziałek Jerry prezentuje swój artykuł. Bezczelny typ! Poskracał tylko i dodał parę kwiatków.

Marta te kwiatki bierze pod magiel. [...] W razie nieścisłości, nawet tych, które napisał Jerry, nie on odpowiada, ale ona. [...]

Jerry się wścieka. Między writerami [czyt.: rajterami] i reserczerkami [czyt.: riserczerkami] panują stosunki jak psa z kotem. Pisarz chce pisać ciekawie, reserczerka odpowiada za dokładność.

– Dobrze, masz rację, że pytasz, skąd znam kolor auta Nasera. Jakiś przyjemniaczek mógł je widzieć i popisie się listem do redakcji.

Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy*, Warszawa 1982.

Kategoria słowotwórcza	Przykład z tekstu	Formant	Twój przykład
Nazwy żeńskie			
Nazwy nosicieli cech			
Nazwy cech			
Nazwy czynności			

- 5** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wyrazem pochodnym, utworzonym za pomocą formantu pełniącego tę samą funkcję co formant w wyrazie *projektantka*, jest wyraz

- A. *uczennica*.
B. *drukarka*.
C. *siłownia*.
D. *programista*.

Dla dociekliwych

- 6** Odszukaj w internetowym *Alfabetycznym indeksie zawodów*, które zawody na literę **p** są wpisane jako nazwy żeńskie. Podaj trzy przykłady i oddziel w nich formanty od tematów słowotwórczych. Utwórz męskie nazwy tych zawodów tam, gdzie to możliwe.

- 7** Podaj propozycje wyrazów utworzonych za pomocą poniższych formantów. Zbuduj definicje powstałych słów, tak aby zawierały wyraz podstawowy.

-ica _____

-uszek _____

-enie _____

- 8** Utwórz epitety złożone od wyrazów podanych w nawiasach.

(różany, palce) _____ Jutrzenka

(gromy, władny) _____ Zeus

(prędkie, nogi) _____ Achilles

(pawie, oko) _____ stawy

(blady, błękitny) _____ fale

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8A6XH

- 9 Ustnie skróć podane wypowiedzi, zastępując wyróżnione sformułowania odpowiednimi wyrazami. Na podstawie ćwiczenia wyjaśnij, dlaczego tworzymy wyrazy.

- 10 Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyraz <i>zlew</i> pochodzi od wyrazu podstawowego <i>zlewać</i> .	P	F
Wyrazy: <i>zielonooki</i> , <i>męczydusza</i> , <i>życiodajny</i> są zrostami.	P	F

Sprawdź, czy potrafisz

Zadanie 1.

Ustal, jakie relacje znaczeniowe łączą wyrazy w parach. Zapisz w wyznaczonych miejscach odpowiednie terminy z ramki.

synonim, antonim, eufemizm, wyraz wieloznaczny, homonim

kopać (uderzać nogą) – kopać (wydobywać spod ziemi) _____

łapczywie – zachłannie _____

urodzony w niedzielę – leniwy _____

hojny – skąpy _____

- Który z terminów podanych w ramce nie został użyty? Zapisz parę wyrazów będących przykładem tej relacji znaczeniowej.

Zadanie 2.

Określ, jaki styl reprezentuje każda z wypowiedzi.

W szyszynce z tryptofanów powstaje melatonina, zwana hormonem snu. W największych ilościach uwalnia się w nocy i reguluje rytm snu oraz czuwania.

Styl: _____

Regularny sen jest dla skóry niczym dobroczynny kosmetyk, który sprawia, że wyglądamy promiennie. Ponadto pozwala nam naładować baterie, dzięki czemu mamy więcej energii i lepszy nastrój. Nie bez powodu mówi się „w zdrowym ciele, zdrowy duch”.

Styl: _____

Śnie mój tajemniczy, dokąd tym razem podążysz mi każesz?

Czy w przeszłości dzieje zamknięte?

Czy w przyszłości marzenia piękne?

Styl: _____

Zadanie 3.

Przereformuj podane wypowiedzi tak, aby były dostosowane do sytuacji komunikacyjnych i nie zawierały błędów stylistycznych.

Uprzejmie proszę o przyjęcie reklamacji bluzy, ponieważ jej wygląd to jakaś pomyłka. Towar na zdjęciu był na prosiu, a to, co otrzymałem – to z waszej strony jest słabe.

Panie Dyrektorze.

My, uczniowie z klasy VIII D, chcemy zorganizować spotkanie dla wszystkich ósmoklasistów, podczas którego pogadamy o wyborze szkół średnich. Da się załatwić jakąś salę na to spotkanie?

Administracja osiedla uprasza wszystkich mieszkańców o ogarnięcie się w temacie niezasmięcania trawników.

Zadanie 4.

W podanych tytułach popełniono błędy frazeologiczne. Popraw je.

W każdym bądź razie przed siebie!

Jak złapać siły w żagle?

Fake newsy grubymi igłami szyte

Nasza drużyna odniosła kolejną porażkę!

Zadanie 5.

Policz głoski w podanych wyrazach i określ ich rodzaj. Wpisz odpowiednie liczby do tabeli.

Rodzaje głosek	<i>wyobraźnia</i>	<i>rzeczy</i>	<i>doskonałe</i>
dźwięczne			
bezdźwięczne			
ustne			
nosowe			
twarde			
miękkie			

- Spośród wyrazów: *wyobraźnia*, *stworzyć*, *najwyżej*, *wiedza*, *doskonałe*, *rzeczy*, *piękne*, wybierz i zapisz ten, w którym zachodzi upodobnienie pod względem dźwięczności. Nazwij to upodobnienie.

Zadanie 6.

Uzupełnij tabelę. Wpisz brakujące nazwy części mowy lub odpowiednie wyrazy z podanego zdania.

Czasami ludzie, po których najmniej się spodziewamy, robią rzeczy zdumiewające.

Część mowy wraz z formą gramatyczną	Wyraz ze zdania
przysłówek, nieodmienny	<i>czasami</i>
	<i>po</i>
czasownik, 3. os., lm., cz. teraźniejszy	
	<i>rzeczy</i>
przysłówek w stopniu najwyższym	
	<i>zdumiewające</i>
czasownik, 1. os., lm., cz. teraźniejszy	

E Zadanie 7.

Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu: Spacerując po parku i obserwując mijane osoby, czekał na przyjaciół podkreślone wyrazy to imiesłowy przysłówkowe **A/B**, ponieważ wskazują na **C/D**.

A. współczesne

C. czynności wcześniejsze wobec innej czynności

B. uprzednie

D. czynności równoczesne z inną czynnością

Zadanie 8.

Przekształć podane zdania złożone w wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania.

Koleżanka, mimo że nie sprawdziła tych informacji, umieściła je w prezentacji.

Mój brat bardzo się denerwuje, kiedy ogląda mecze piłki nożnej.

Zadanie 9.

Dokonaj analizy słowotwórczej podanych wyrazów.

Wyraz pochodny	Wyraz podstawowy	Temat słowotwórczy	Formant i nazwa formantu
stworzyć			
wypis			

Zadanie 10.

Uzupełnij zdania właściwymi formami wyrazów podanych w nawiasach.

15 października 2017 r. minęło 200 lat od śmierci (Tadeusz Kościuszko) _____

_____.

Kilkanaście lat temu państwo Danuta i Henryk (Machalica) _____

brali udział w tej gali.

W Płockiej Galerii Sztuki odbyła się wystawa rysunków (Janusz Stanny) _____

_____.

Powtórzenie wiadomości z ortografii

Podręcznik, s. 47–50

- 1** Uzupełnij tabelę. Pamiętaj o właściwym zastosowaniu wielkiej i małej litery.

Tytuł lektury	Imię i nazwisko autora lektury	Bohater (imię i nazwisko lub pseudonim)	Miejsce wydarzeń	Skojarzenia
„Pan Tadeusz”				
	Antoine de Saint-Exupéry			róża przyjaźń
		Bilbo Baggins	Hobbiton	
				zbrodnia wina

- 2** Wykonaj polecenia związane z tekstem.

A. Przepisz do zeszytu podany tekst, stosując odpowiednio wielką lub małą literę.

PEWIEN MŁODY EUROPEJCZYK – WARSZAWIANIN – BYŁ TROPICIELEM NOWINEK TECHNICZNYCH. CZĘSTO CZYTAŁ KSIĄŻKĘ „POZNAJ WNĘTRZE KOMPUTERA”. POD PSEUDONIMEM ENTER PISAŁ DO DWUTYGODNIKA „KOMPUTER I ŚWIAT”. CZASAMI PRZECHADZAŁ SIĘ ALEJAMI JEROZOLIMSKIMI I OGLĄDAŁ WITRYNĘ SKLEPU KOMPUTEROWEGO „KOMP”. OPRÓCZ KOMPUTERÓW LUBIŁ PODRÓŻE – MARZYŁ O WYPRAWIE W TATRY.

B. Uzasadnij użycie wielkiej lub małej litery w podkreślonych przykładach.

- 3** Ułóż zdania, w których podane wyrazy zapiszesz z partykułą *nie*. Uzasadnij zastosowaną pisownię. Możesz zmienić formę odmiennej części mowy.

Przykład: Nie zjadłszy śniadania, wyszedł do szkoły.

Uzasadnienie: *nie* z imiesłowami przysłówkowymi piszemy rozdzielnie

zrobić _____

Uzasadnienie: _____

gorzej _____

Uzasadnienie: _____

jasny _____

Uzasadnienie: _____

oceniony _____

Uzasadnienie: _____

dwoje _____

Uzasadnienie: _____

tutaj _____

Uzasadnienie: _____

- E 4** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyraz <i>kłamanie</i> z partykułą <i>nie</i> należy zapisać łącznie.	P	F
W tytule <i>W PUSTYNI I W PUSZCZY</i> podkreślone wyrazy należy zapisać wielką literą.	P	F

- E 5** Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W formach **A/B** czasowników typu *wziąć, przyjąć* przed literami *l* i *ł* piszemy **C/D**.

A. czasu przeszłego

C. *ę, q*

B. czasu teraźniejszego

D. *e, o*

6 Uzupełnij podane zdania odpowiednimi formami wyrazów zapisanych w nawiasach.

Nie _____, czemu moi koledzy _____, kiedy
(pojmować, 1. os. lp. cz. ter.) (jęknąć, 3. os. lm. cz. przesz.)

wychowawczynie powiedziała, że jedziemy na _____ z _____
(wycieczka, B. lp.) (siódma, N. lp.)

_____. _____ pomysł się podoba i ja też
(klasa, N. lp.) (dziewczyna, C. lm.)

_____ na to. Uczniowie tej klasy _____
(cieszyć się, 1. os. lp. cz. ter.) (tworzyć, cz. ter.)

_____. _____ . Dziewczyny świetnie
(zgrana, B. lp.) (grupa, B. lp.)

_____ w _____, a chłopcy zawsze im
(grać, 3. os. lm. cz. ter.) (siatkówka, B. lp.)

_____.
(kibicować, 3. os. lm. cz. ter.)

★ **7** Rozwiąż krzyżówkę. Wpisz do diagramu odgadnięte wyrazy. Skorzystaj z podpowiedzi: w żółte pola należy wpisać *en*, *em*, *on* lub *om*.

1.	p					a			
2.	m					ż			
3.	l						a		
4.	m							t	
5.	p							ł	
6.	k							s	
7.	k							a	
8.	o								a

1. Miesięczne wynagrodzenie.
2. Składanie, łączenie np. maszyn z części.
3. Opowieść z elementami fantastycznymi i historycznymi.
4. Błąd, usterka, wada.
5. Możliwości, sprawność, wydajność.
6. Uгода osiągnięta wskutek wzajemnych ustępstw.
7. Pomysł, projekt, plan działania.
8. Umiejętność rozpoznawania położenia w terenie.

8 Uzasadnij pisownię *ó*, *rz*, *ż*, *ch* w następujących wyrazach.

Przykład: szósty – szeć

wiózł – _____

najwyżej – _____

droższy – _____

uśmiejch – _____

pogróżka – _____

cicho – _____

wymierzyc – _____

skrócić – _____

- 9** Utwórz z podanych przyimków prostych przynajmniej sześć przyimków złożonych. Te same przyimki proste wykorzystaj kilka razy.

po, nad, pod, z, przez, za, po, między, przed

Przykład: *sprzed (z, przed)*

- A.** Zapisz zdania z wykorzystaniem dwóch powstałych przyimków.

Przykład: *To zdjęcie pochodzi sprzed pół wieku.*

- 10** Z podanych liter złoś wyrazy. Zastosuj poprawną pisownię łączną lub rozdzielną.

N A P E W N O

P O Z A T Y M

N A C O D Z I E Ń

N A P R A W D Ę

- 11** Zapisz w tabeli po dwa przykłady wyrazów zgodnych z wymienionymi zasadami ortograficznymi.

Zasada ortograficzna	Przykłady
Rz piszemy w zakończeniach <i>-arz, -erz, -mierz, -mistrz</i> .	
Rz piszemy po spółgłoskach <i>p, b, t, d, k, g, ch, w, j</i> .	

- E 12** W którym z wyrazów pisownia *ch* jest zgodna z tą samą szczegółową zasadą ortograficzną co zastosowana w wyrazie *piechur*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *Ulicach.* **B.** *Mucha.* **C.** *Schodki.* **D.** *Chałka.*

Sprawdź, czy potrafisz

E Zadanie 1.

W którym z podanych wyrazów pisownia ż jest zgodna z tą samą szczegółową zasadą ortograficzną co zastosowana w wyrazie *ważony*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Drużyna.

B. Jakże.

C. Ulżyć.

D. Młodzież.

Zadanie 2.

Wpisz małe lub wielkie litery.

___uratorium ___światy ___ ___dańsku
(K/k) (O/o) (W/w) (G/g)

___lica ___ały ___agiellońskie 24
(U/u) (W/w) (J/j)

80–853 ___dańsk
(G/g)

___zkoła ___odstawowa
(S/s) (P/p)

___m. ___leksandra ___amińskiego
(I/i) (A/a) (K/k)

___lac ___runwaldzki 9
(P/p) (G/g)

57–350 ___udowa ___drój
(K/k) (Z/z)

Zadanie 3.

Uzupełnij zdania wyrazami z ramek, wybierając łączną lub rozłączną pisownię.

zresztą/z resztą

Karol zabrał wiaderko _____ klocków ze stolika.

Nie mam ochoty tam iść, _____ nie mam czasu.

naprawdę/na prawdę

Anię _____ to interesuje.

W życiu stawiam _____.

wbrew/w brew

Dostał cios _____.

Nie rób niczego _____ sobie.

Zadanie 4.

Uzupełnij luki wyrazami: *zaspać, trzeba, gdzie, gdy, z częstką -by*. Pamiętaj o zachowaniu poprawnej pisowni i właściwej formy gramatycznej.

_____ posprzątać, zanim przyjdą goście.

_____ przez całą noc nie grał na konsoli, nie _____ na poranny trening.

Zastanawiam się, _____ najlepiej wyglądał ten obraz.

Zadanie 5.

Wyjaśnij, z czego wynika różnica w pisowni zakończeń *-om, -ą* w wyrazach podkreślonych w podanym zdaniu.

Dzięki systematycznym treningom zostanie uznaną tancerką.

- Uzupełnij podane zdanie odpowiednimi formami słów umieszczonych w nawiasach.

Czy zapoznałeś się z _____ przekazaną naszym _____ ?
(informacja) (rodzice)

Zadanie 6.

Uzupełnij tekst, wpisując odpowiednie litery.

____yży ____udzielec wy____yn____ł znienacka zza rogu zsza____ałej ____lei ____obieskiego.
(Ch/H) (ch/h) (ch/h) (ą/o) (rz/ż) (A/a) (S/s)

Z pewnością ____ciał jak najszybciej wydostać się ____pomi____dzy gr____py d____ew
(ą/om) (ch/h) (s/z) (ę/en/e) (ó/u) (rz/ż)

i k____ew____w, stojących nap____eciwno ____zkoły ____odstawowej, żeby unikn____ć
(rz/ż/sz) (ó/u) (rz/sz/ż) (S/s) (P/p) (ą/on/oń)

pogoni, kt____ra bez w____tpienia dopadłaby go już wkr____tce. Mijał więc p____eszkody
(ó/u) (ą/on) (ó/u) (rz/sz/ż)

zar____wno z lewa, jak i z prawa, kl____cząc przy tym umiej____tnie mi____dzy
(ó/u) (ó/u) (ę/en) (ę/en)

ja____ębinami a je____ynami i nie depcząc ostró____ek, ____abrow ani k____koli.
(rz/ż) (rz/ż) (rz/ż) (ch/h) (ą/on)

Andrzej Markowski, *Bieg z przeszkodami*, [w:] tegoż, *Polszczyzna znana i nieznana. Porady, ciekawostki, dyktanda konkursowe*, Gdańsk 1999.

1 Przyporządkuj tematy wywiadów do ich tytułów.

Temat	Tytuł
Wywiad z podróżnikiem • Wojciechem Cejrowskim	• <i>Dziecko to człowiek</i>
Rozmowa z Kamilem Stochem, • skoczkiem narciarskim	• <i>Mieszanina kultur jest jak paliwo z dodatkami uszlachetniającymi</i>
Spotkanie z Karolem Terczakiem, • lekarzem weterynarii i założycielem schroniska dla psów	• <i>Moda to zajęcie całodobowe</i>
Rozmowa z Anją Rubik, modelką •	• <i>Kryształowa Kula, dwa medale olimpijskie... Nie chcę się budzić z tego snu!</i>
Wywiad z Markiem Michalakiem, • rzecznikiem praw dziecka	• <i>200 zwierząt rocznie znajduje nowy dom</i>

2 Do podanych tytułów wywiadów wkradły się błędy. Popraw je. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika frazeologicznego.

Czy zawodnicy obrośli w skowronki?

Zawsze powtarza: Nie będę brata kota w mroku!

Podwyżki jak groch z jasnego nieba.

Życiowe motto: Nie mów hop przed zachodem słońca.

- 3** Zapoznaj się z fragmentami wywiadu przeprowadzonego z Fabianem Spionkowskim, który w wieku trzynastu lat został zwycięzcą plebiscytu czytelników „Czasu Świecia” na Sportowca Roku 2020, oraz z pytaniami zadanyymi przez prowadzącego wywiad. Zapisz numery pytań w odpowiednich miejscach.

Pytania zadane przez prowadzącego wywiad

1. Jakie plany na ten rok?
2. Jak łączysz to z nauką w szkole?
3. Przypomnijmy, jak rozpoczęła się twoja przygoda z szachami?
4. Ile czasu poświęcasz na treningi?
5. Grasz zarówno z zawodnikami pełnosprawnymi, jak i nie. Sam jesteś niedowidzący. Jak takie osoby radzą sobie z grą w szachy? Czy potrzebują dodatkowych predyspozycji, np. lepszej wyobraźni?

Wywiad

Jacek Krzyżanowski: _____

Fabian Spionkowski: To było około sześć lat temu. Zabawne jest jednak to, że pierwszy na szachy poszedł mój brat. Nie wciągnęło go to jednak. Ja do klubu poszedłem w wieku 7 lat i ucieszyłem się, że już wtedy mogłem zacząć trenować.

Jacek Krzyżanowski: _____

Fabian Spionkowski: Pola oznaczone są np. dziurkami, figury są tak dostosowane, żeby można było je rozpoznać po dotyku. Niewidomy od urodzenia po prostu z tym żyje i uczy się gry w specyficzny dla niego sposób. Rzeczywiście trochę trudniej mogą mieć zawodnicy, którzy wcześniej widzieli.

Jacek Krzyżanowski: _____

Fabian Spionkowski: Zajęcia on-line mam ponad półtorej godziny w tygodniu. Do tego powtarzam to, co było na lekcji, czy wykonuję zadania szachowe. Zdarza się też, że oglądam partie i je później analizuję. To zabiera najwięcej czasu. [...]

Jacek Krzyżanowski: _____

Fabian Spionkowski: Radzę sobie [*jest drugi najlepszy w klasie pod względem nauki – wtrąca mama Fabiana*]. W pandemii czasami nauczyciele zgadzają się, żeby nagrać lekcję, więc mogę ją później obejrzeć. Są też przedmioty, którymi się interesuję, np. historia, i z nimi nie mam problemów. Gorzej mi idzie chociażby z biologii, nad którą muszę spędzić więcej czasu. [...]

Jacek Krzyżanowski: _____

Fabian Spionkowski: Najbliższe to mistrzostwa Polski niepełnosprawnych w Karpaczu, a później jeszcze w szachach szybkich i błyskawicznych juniorów w Bydgoszczy. [...]

https://www.czasswiecia.pl/czas_swiecia/7,88348,26808744,fabian-spionkowski-sportowcem-roku-2020-wyniki-i-wywiad-ze.html [dostęp: 20.04.2021]

- 4** Spośród zamieszczonych pytań do wywiadu wybierz jedno i przekształć je tak, aby świadczyło o przygotowaniu prowadzącego wywiad do rozmowy z gościem.

- Czym się pani interesuje?
- Czy marzył pan o karierze aktora?
- Co pan czuł, gdy zdobył pan pierwszą nagrodę?

Przykład:

Jakie filmy ogląda pan najczęściej? → Na swojej stronie internetowej napisał pan, że lubi filmy tzw. kina moralnego niepokoju. Podał pan też tytuły swoich ulubionych obrazów, m.in. „Krótki film o zabijaniu” Krzysztofa Kieślowskiego. Na czym, według pana, polega wyjątkowość tego dzieła?

- 5** Zapoznaj się z pytaniami do wywiadów i ustal, dlaczego są one niewłaściwe. Przyporządkuj każdemu pytaniu odpowiednie wyjaśnienie spośród oznaczonych literami A–C. Wpisz oznaczenia literowe w odpowiednich rubrykach tabeli.

- A.** pytanie sugeruje odpowiedź
B. pytanie jest napastliwe, może obrazić odbiorcę
C. pytanie świadczy o braku przygotowania do rozmowy

Pytanie	Wyjaśnienie
Dedalu, ile lat miał twój syn Tezeusz, gdy postanowiłeś opuścić Krete?	
Czy pan, panie Ebenezerze, aby nie kłamać, opowiadając nam o spotkaniach z duchami?	
Skoro uważa pan, że należy uczyć poprzez zabawę, to z pewnością jest pan przeciwnikiem rozrywek dla czystej przyjemności?	
Panie Wacławie, jak układa się życie po ślubie z Podstoliną?	
Ma pani dwie córki – miłą Alinę i niegodziwą Balladynę. Jak pani myśli, dlaczego te dwie dziewczyny tak bardzo się różnią? Może pani na to wpłynęła?	
Panie Piotrze, czy pan zdaje sobie sprawę, że jest pan także winien tego, co stało się w pańskim majątku po poślubieniu miłośniczki obcych mód?	

- 6** Wyobraź sobie, że masz przeprowadzić wywiad z jednym z wymienionych bohaterów literackich: Bilbem Bagginsem, bohaterem powieści *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, Goplaną, bohaterką dramatu *Balladyna* lub panem Piotrem, bohaterem satyry *Żona modna*.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S87YND

- A.** Zapisz bohatera, z którym przeprowadzisz wywiad. _____
- B.** Zaproponuj atrakcyjny tytuł dla wywiadu, tak aby przyciągnąć uwagę czytelników. W tym celu możesz np. nadać mu formę pytania lub zdania rozkazującego, wykorzystać związek frazeologiczny.

- C.** Zredaguj wstęp wywiadu, w którym przedstawisz swojego rozmówcę oraz określisz okoliczności i temat rozmowy.

- D.** Zaproponuj trzy pytania, które zadasz swojemu rozmówcy.

- ★ **7** Do podanych odpowiedzi dopisz pytania, które mogła zadać osoba prowadząca wywiad.

John Boyega [czyt.: dżon bojega] ma dwadzieścia trzy lata, zaraźliwy śmiech i uparcie twierdzi, że jest zwykłym chłopakiem. Tylko czy do „zwykłych” chłopaków dzwoni z poradami Robert Downey Junior [czyt.: robert dałni dżunior], na okładce umieszcza ich prestiżowy magazyn, a wzorowane na nich figurki można kupić na całym

Kadr z filmu *Gwiezdne wojny: Przebudzenie mocy* w reż. J.J. Abramsa

świecie? Tak, jeśli dostali rolę w *Gwiezdnych wojnach*. Johnowi się to udało. [...]

John Boyega: Dobrze. A nawet bardzo dobre! Nasz zespół od efektów specjalnych i pirotechnicznych składał się głównie z młodych ludzi, mniej więcej w moim wieku. Kiedy przynieśli mi miecz, leżał w specjalnym etui. Spojrzeliśmy na siebie znacząco. To był TEN moment. Wziąłem go do ręki i wtedy zabrzmiały anielskie trąby, otworzyły się nade mną chmury, a spośród nich wyleciały białe gołębie... [...]

John Boyega: Jako dzieciak dostałem w prezencie figurkę Dartha Maula [czyt: darta maula]. Podobała mi się jako zabawka, nie wiedziałem, że to gadżet promujący jakieś wielkie kultowe wydarzenie. Pierwszym filmem z serii, jaki obejrzałem, było *Mroczne widmo* (premiera 1999). Potem był *Atak klonów* (2002) i *Zemsta Sithów* (2005). Dopiero kilka lat później zacząłem nadrabiać zaległości i poznałem oryginalną trylogię. [...]

John Boyega: Finn i już. Nie ma nazwiska. [...]

John Boyega: Też niekiedy lubię rozładować bardzo napiętą sytuację śmiechem. I też staram się nie brać wszystkiego do siebie... Ale poza tym Finn lata Sokołem i robi masę szalonych rzeczy, a tego do swojego życia już nie potrafię odnieść. Nijak. [...]

John Boyega: Moja droga do *Wojen...* jest dość zabawna. Byłem w pociągu, kiedy zadzwonili do mnie z zaproszeniem na casting. Prawie krzyknąłem: „Nareszcie!”. [...] wierzyłem, że mam szansę. Uważam, że bez takiej wiary nie ma w ogóle po co iść na przesłuchanie. Finn musiał być mój. Koledzy musieli mi wybaczyć.

Anna Tatarska, *John Boyega: udział w „Przebudzeniu mocy” to wielka odpowiedzialność*,
<https://kultura.onet.pl/film/wywiady-i-artykuly/john-boyega-udzial-w-przebudzeniu-mocy-to-wielka-odpowiedzialnosc/hr3d175> [dostęp: 25.05.2021].

Sztuka mówienia

- 8 Sformułuj zasady przeprowadzania wywiadu. Oprócz zaleceń dotyczących zadawania pytań uwzględnij także wskazówki związane z komunikacją niewerbalną, czyli postawą, mimiką i gestami.

Rozprawka – doskonalenie techniki pisania

Podręcznik, s. 33–37

1 Sformułuj tezy do podanych argumentów.

A. Teza: _____

Argumenty:

- Muzyka przynosi ukojenie, gdy jesteśmy zmęczeni.
- Ulubione utwory muzyczne inspirują do działania.
- Słuchanie muzyki poprawia nastrój.

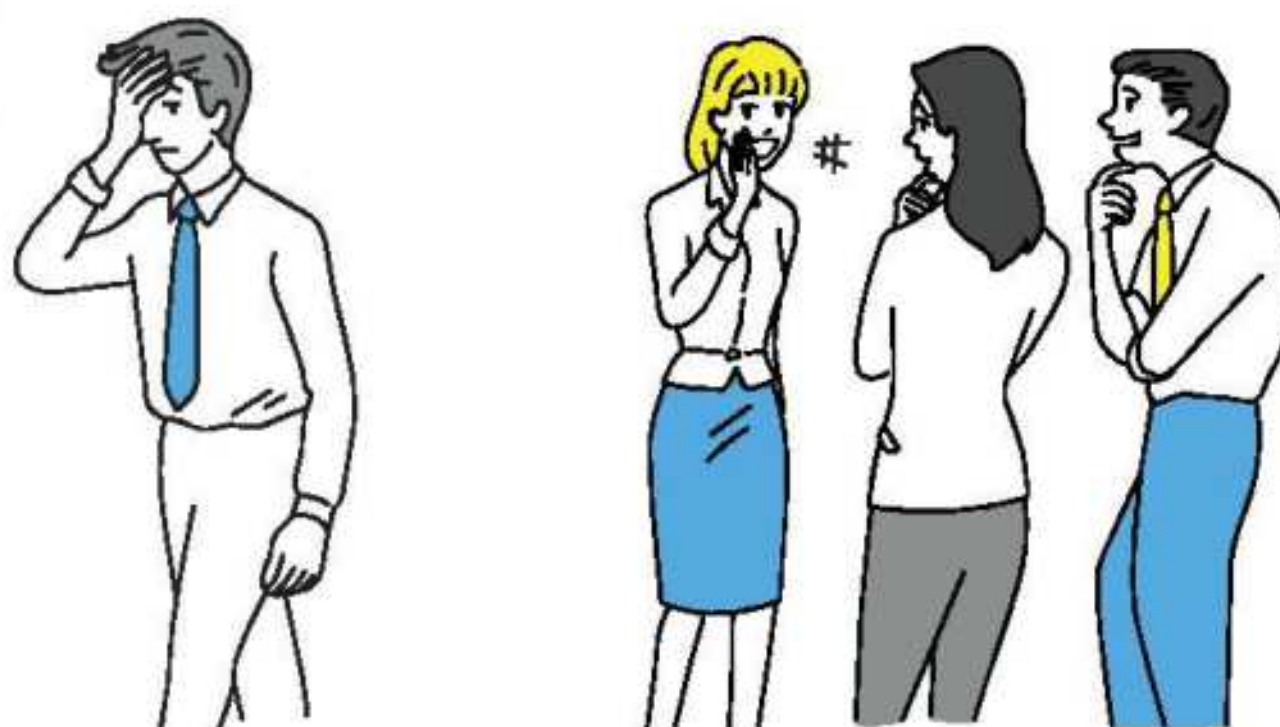
B. Teza: _____

Argumenty:

- Dzięki podejmowaniu wyzwań poznajemy swoje możliwości.
- Doświadczenia z trudnych wyzwań hartują nas.
- Dzięki podejmowaniu wyzwań wzmacniamy swoje poczucie wartości.

2 Na podstawie grafiki oraz haseł sformułuj tezę, którą udowodnisz różnymi typami argumentów.

**Stop mowie nienawiści!
Słowa ranią!
Brzydzę się plotką!
Hejtowi mówię NIE!**

Teza: _____

Argument logiczny: _____

Argument rzeczowy: _____

Argument emocjonalny: _____

3 Zapoznaj się z przykładową rozprawką i wykonaj polecenia.

Opublikowany w 2020 roku przez Bibliotekę Narodową raport dotyczący stanu czytelnictwa w Polsce pokazuje, że czytanie książek nie jest ulubionym sposobem spędzania wolnego czasu dorosłych Polaków. Tylko 39% rodaków deklaruje, że sięgnęło po jedną książkę w ciągu całego roku. Znacznie chętniej oglądamy filmy i seriale, także te będące adaptacją utworów literackich. Czy to dobrze? Czy lepiej jest obejrzeć ekranizację książki niż męczyć się nad lekturą? Moim zdaniem warto najpierw przeczytać utwór, a dopiero potem obejrzeć jego filmową wersję.

Aby potwierdzić tezę postawioną we wstępie, zacznę od argumentu, że dzięki czytaniu możemy wyobrazić sobie wszystko, o czym opowiada narrator. Dzieło filmowe pozbawia nas przyjemności wyobrażania sobie tego wszystkiego, co zostało wyrażone słowami. Przykładowo, podczas lektury „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza możemy wyobrazić sobie nie tylko postacie, lecz także miejsce akcji, wygląd dworu, okolice Soplicowa. Dzięki licznym środkom stylistycznym i opisom wykreowany baśniowy, magiczny świat przedstawiony pobudza wyobraźnię czytelników. Te doświadczenia czytelnicze przemawiają za tym, aby najpierw poznawać oryginał dzieła.

Kolejnym argumentem przemawiającym za tym, aby najpierw sięgnąć do tekstu, jest fakt, że twórcy filmów przenoszą na ekran tylko wybrane elementy fabuły. Dokonują za nas wyboru – pokazują to, co sami uznali za ważne, ciekawe, potrzebne, swobodnie operują chronologią wydarzeń. Bywa również i tak, że dodają wątki, których w tekście nie ma. Tak jest na przykład w ekranizacji „Małego Księcia” Antoine’a de Saint-Exupéry’ego w reżyserii Marka Osborne’a, w której twórcy filmu wprowadzili spoza utworu postacie dziewczynki i jej zapracowanej matki. Gdybyśmy więc zrezygnowali z lektury, byłibyśmy nieświadomi zaistniałych zmian i ich wpływu na wymowę ekranizacji.

Jak wynika z przywołanych przeze mnie argumentów i przykładów, pisarze posługują się innym środkiem wyrazu niż twórcy filmowi. To sprawia, że książka nie jest tym samym co film. Warto czytać utwory literackie, zanim obejrzymy film, ponieważ dzięki temu możemy rozwijać wyobraźnię, odkrywać interesujące dla nas wątki. Nawet najlepsza ekranizacja nie zastąpi samodzielnej lektury książki, ponieważ każde dzieło filmowe jest subiektywnym wyborem scenarzysty i reżysera.

- A. Zaznacz na marginesie tezę, argumenty i przykłady.
- B. Podkreśl w rozprawce wypowiedzenia, za pomocą których autor zadbał o spójność tekstu między akapitami.
- C. Podkreśl wnioski wynikające z rozprawki.
- D. Przeredaguj drugi albo trzeci akapit rozprawki według porządku: przykład, wnioski o charakterze argumentu.

- 4 Uzupełnij podane fragmenty rozprawek tak, aby zachować spójność między zdaniami. W tym celu skorzystaj ze słownictwa w ramce.

więc; dlatego; jednocześnie; może także

- Wielu pisarzy wykorzystuje motyw podróży, aby pokazać przemianę, która zachodzi w bohaterze pod wpływem różnorodnych doświadczeń związanych z poznawaniem nowego otoczenia. Moim zdaniem przemiana _____ dokonywać się w domowym zaciszu, bez wyruszania w dalekie kraje. To oznacza, że każdy z nas odkrywa siebie i to, co dla niego ważne, na różne sposoby.
- Nie ma chyba ludzi, którzy nie chcieliby mieć przyjaciela. Dzięki relacjom z bliskimi czujemy się zrozumiani, mamy na kim polegać w trudnych sytuacjach, z kim dzielić się radościami. Można _____ powiedzieć, że przyjaźń to jedna z najważniejszych wartości w życiu człowieka. To _____ warto dbać o przyjaciół, doceniać dobro, którym nas obdarowują, i _____ postępować wobec nich lojalnie.

- 5 Przeredaguj podany akapit rozprawki tak, aby zastąpić powtarzające się słowa i sformułowania synonimami.

Teza rozprawki: W życiu warto polegać na rozsądku.

Przykładem potwierdzającym słuszność moich słów jest historia roztumnego Dedała i nierozważnego Ikara, którzy uciekli z Krety do rodzinnych Aten. Dedal, który był rozsądny i kierował się w życiu rozumem, doleciał do ojczyzny. Ikar, który był młody i nierozważny, i który nie słuchał rozsądnych ojcowskich rad, nie dotarł do Aten. Ten przykład wyraźnie dowodzi, że lepiej kierować się w swoim postępowaniu rozumem niż uczuciami. Bo rozum pozwala nam uniknąć niebezpieczeństwa.

- 6 Przeredaguj podaną wypowiedź tak, aby usunąć z niej słownictwo potoczne i błędy językowe.

No nie mogę zgodzić się z opinią, że egoizm jest silniejszy od gotowości pomagania. Na moje oko, jest odwrotnie. I ja to udowodnię, pisząc tą rozprawkę. I podam takie argumenty, żeby wszyscy w to uwierzyli, bo to ważne. Bo myślenie tylko o sobie jest złe, a myślenie o innych jest lepsze.

7 Uzupełnij podany plan rozprawki brakującymi elementami.

Temat: Napisz rozprawkę, w której udowodnisz, że utwory zawierające elementy fantastyczne podpowiadają, jakimi wartościami warto kierować się w życiu.

Teza: Uważam, że utwory, w których występują elementy fantastyczne, podpowiadają, jakimi wartościami warto kierować się w życiu.

Przykład 1. nawiązujący do lektury obowiązkowej: Przykładem utworu, w którym elementy fantastyczne odgrywają ważną rolę, jest *Bajka o rybaku i rybce* Aleksandra Puszkina. Utwór ten ukazuje losy rybaka i jego żony, która domagała się od złotej rybki coraz większych bogactw. W końcu kobieta zażądała, aby magiczne stworzenie zostało jej służącą, a ona sama zaś – cesarzową. W rezultacie chciwa bohaterka straciła wszystko, co wcześniej otrzymała od rybki.

Wniosek o charakterze argumentu: Przywołany utwór uczy, że _____

Przykład 2. nawiązujący do wybranej lektury obowiązkowej: _____

Wniosek o charakterze argumentu: Na podstawie przytoczonego przykładu można stwierdzić, że postacie fantastyczne często przyczyniają się do zmiany postępowania innych bohaterów.

Wnioski końcowe

Postacie fantastyczne odgrywają znaczącą rolę w utworach. Często reprezentują świat wartości, o których ludzie na co dzień zapominają. _____

Sztuka mówienia

8 Wymień dwa tytuły lektur obowiązkowych, do których odwołasz się w rozprawce na temat: *Napisz rozprawkę, w której udowodnisz, że każdy jest odpowiedzialny za swoje postępowanie. Uzasadnij swoje wybory.*

- 1** Zapoznaj się z fragmentami artykułu, a następnie wykonaj polecenia.

Cezary Kowanda

Odpowiedzialne zakupy

W Polsce wciąż brakuje skutecznych rozwiązań w walce z nadmiarem odpadów. Dlatego tak dużo zależy od codziennych decyzji podejmowanych przez konsumentów, czyli nas wszystkich.

Obecnie plastik stał się niemal synonimem wszelkiego zła – odpowiedzialny za góry śmieci, z którymi nie wiadomo co zrobić, za zanieczyszczanie mórz i oceanów i niszczenie planety. [...] [W]ciąż trudno sobie wyobrazić świat bez tego materiału, który ma liczne zalety i często okazuje się niezmiernie przydatny. Zamiast demonizować plastik, lepiej skupić się na dwóch konkretnych celach. Pierwszy z nich to ograniczanie produkcji plastiku, aby wykorzystywać go w takich sytuacjach, gdy inne rozwiązania są bardziej szkodliwe dla środowiska albo wciąż nie dość dobrze rozwinięte bądź bardzo drogie. A drugi cel to stosowanie takiego plastiku, który będzie jak najłatwiejszy do ponownego przetworzenia, czyli recyklingu.

Krokiem w kierunku realizacji pierwszego celu jest na przykład polityka Unii Europejskiej, która stara się ograniczać używanie plastiku. Od tego roku obowiązują we wszystkich krajach Wspólnoty, także w Polsce, nowe regulacje dotyczące wycofywania z użycia niektórych jednorazowych produktów plastikowych. Na tej liście znajdują się między innymi patyczki higieniczne, sztućce, talerze, słomki czy kubeczki ze styropianu. [...] To produkty o niewielkich rozmiarach, ale zużywane dotąd w ogromnych ilościach, ponadto istnieją dla nich bardziej ekologiczne zamienniki.

Drugiemu celowi służą regulacje nazywane rozszerzoną odpowiedzialnością producentów. Pod tym skomplikowanym rozwiązaniem kryje się tak naprawdę szereg przepisów, dzięki którym wprowadzane na rynek produkty są łatwiejsze do ponownego wykorzystania. [...]

Póki nie ma w Polsce odpowiednich regulacji dotyczących opakowań, ogromne znaczenie mają konsumenci, czyli my wszyscy podczas naszych codziennych zakupów. Powinniśmy kierować się tymi samymi dwiema zasadami, które obowiązują producentów – ograniczać zużycie plastiku i wybierać opakowania łatwe do ponownego przetworzenia. Pewne zmiany już się dokonują dzięki ustawowym regulacjom. Po dużym wzroście cen jednorazowych plastikowych

reklamówek ich zużycie znacznie spadło, a dużo więcej osób zaczęło zabierać na zakupy torby wielorazowego użytku.

Wciąż jeszcze bezpłatnie dostępne są w wielu sklepach tzw. zrywki, czyli cienkie plastikowe torebki, w które pakujemy owoce czy warzywa. Alternatywą dla nich mogą być bawełniane woreczki [...]. [...] W walce z nadmiarem plastiku coraz popularniejsze stają się torby papierowe, zarówno jako alternatywa dla zrywek, jak i dla większych reklamówek. To rozwiązanie na pewno lepsze niż jednorazowe torby plastikowe, ale też dalekie od ideału, bo torby papierowe najczęściej wykorzystywane są tylko raz, potem stają się odpadem, a w przypadku pobrudzenia, zmoczenia czy zatłuszczenia papier nie nadaje się do recyklingu.

W wielu przypadkach unikanie plastikowych opakowań jest dzisiaj bardzo trudne, czasem wręcz niemożliwe. Nie chodzi o to, żeby codzienne zakupy stały się przez to gehenną¹. Chodzi raczej o dokonywanie mądrych wyborów, gdy jest taka możliwość. Na przykład lepiej do ponownego przetworzenia nadają się plastikowe opakowania jogurtów, na których etykieta jest przyklejona, a nie nadrukowana. [...] Warto premiować swoimi zakupami tych producentów, którzy stosują opakowania odpowiednich rozmiarów, a nie dwa razy za duże. Godną pochwały inicjatywą jest dodawanie na etykietach informacji o tym, do jakiego pojemnika lub pojemników należy wyrzucić puste opakowanie [...]. [...]

Proekologiczna postawa konsumentów dotyczy nie tylko momentu zakupu produktów, ale też pozbywania się odpadów. Aby zwiększyć szanse opakowań na recykling, warto wyrzucać je nie do ulicznych koszy na śmieci, ale do odpowiednich pojemników w przydomowych śmietnikach. [...]

Jest wiele możliwości ograniczania produkcji odpadów, chociaż nie ma rozwiązań idealnych. Z ekologicznego punktu widzenia opłaca się na przykład wybierać żywność w większych opakowaniach, za to kupować je rzadziej. Jednak równocześnie taka taktyka, zwłaszcza w przypadku mniejszych gospodarstw domowych, może doprowadzić do większego marnotrawstwa jedzenia, bo wiele produktów po otwarciu opakowania powinno być szybko spożytych. W sklepach, w których istnieją stoiska ze sprzedażą mięsa czy serów, warto rozważyć kupowanie takich produktów na wagę, bo zostaną wówczas zapakowane przy użyciu mniejszej ilości plastiku niż te porcjowane fabrycznie. [...]

Wiele dobrych nawyków konsumenckich można wyrabiać stopniowo i w sposób naturalny, dostosowując je do własnych zwyczajów i potrzeb zakupowych. Walka z nadmiarem odpadów nie powinna być dodatkowym wysiłkiem, tylko po prostu logicznym wyborem dla każdego z nas.

<https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/rynek/2113611,1,odpowiedzialne-zakupy.read>

[dostęp: 26.04.2021]

¹ Gehenna – tu w znaczeniu: ciężkie doświadczenie.

A. Określ, co jest tematem artykułu.

B. Ustal, jaką tezę stawia autor artykułu we wstępie. Zapisz ją.

C. Napisz, kto jest odbiorcą artykułu.

D. Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w artykule treść zawarta w akapitach drugim i trzecim.

E. Podaj przykłady zachowań konsumenckich, do których zachęca autor artykułu.

F. Przeczytaj ponownie lid, a następnie zakończenie artykułu. Co łączy te dwa fragmenty tekstu?

2 Przeredaguj podane tytuły artykułów tak, aby przykuć uwagę czytelników.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8S7WB

Do Polski dojedzie ponad milion szczepionek

O egzaminie ósmoklasisty

Las to coś więcej niż produkcja desek

- 3** Wyobraź sobie, że masz napisać artykuł o problemie suszy w lasach i przestrzeganiu zasad bezpieczeństwa podczas leśnych wypraw. Wymyśl tytuł dla artykułu, zredaguj lid oraz sformułuj tezę, którą przedstawiś we wstępie.

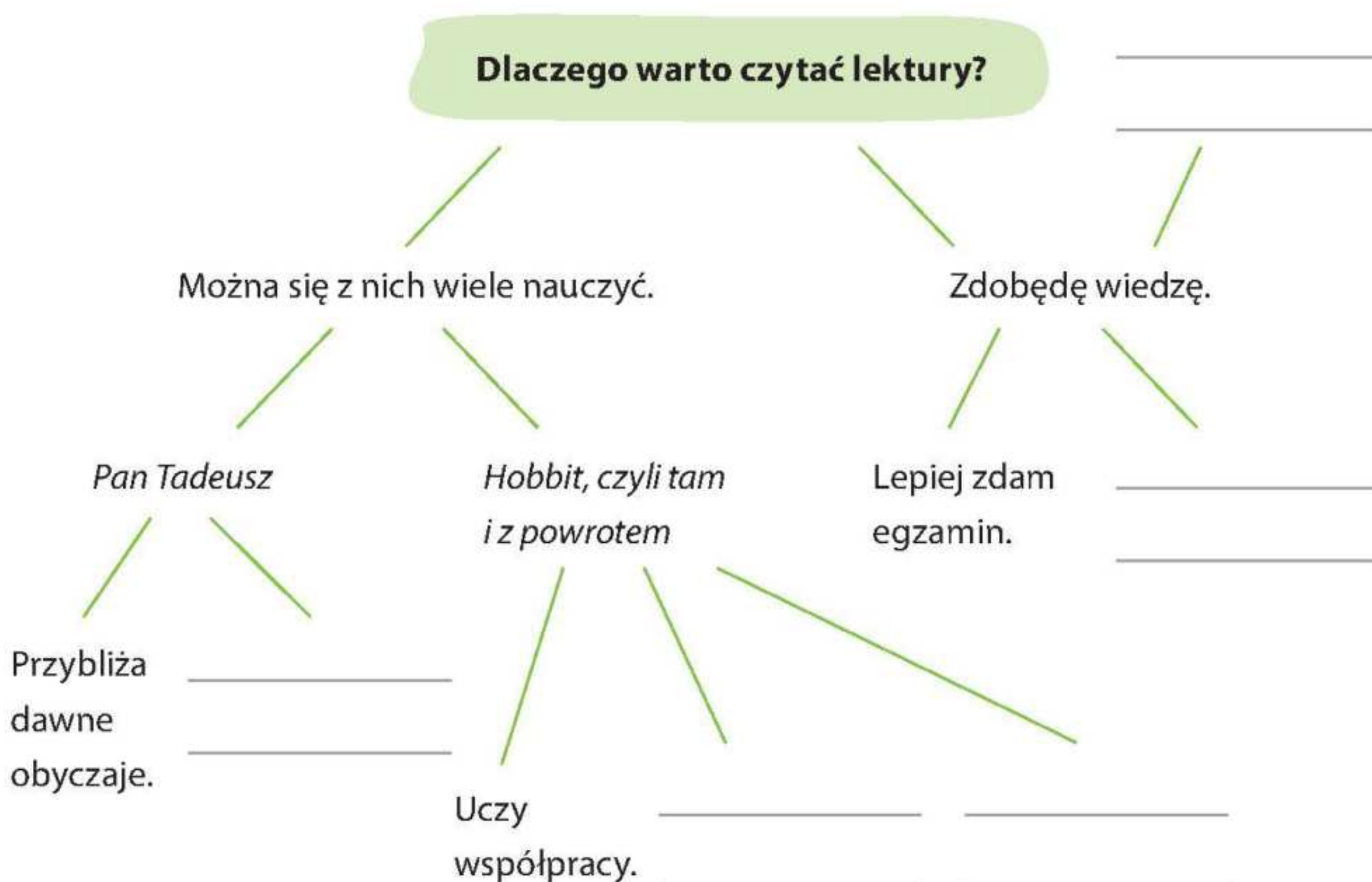
Tytuł: _____

Lid: _____

Teza: _____

- 4** Odszukaj w internecie grę przeglądarkową „Fajnie, że wiesz”. Dowiedz się z niej, jak rozpoznawać fake newsy [czyt.: fejk niusy]. Zapisz te rady.

- 5** Zgromadź materiał do napisania artykułu zachęcającego do czytania lektur. W tym celu uzupełnij mapę myśli.

A. Zredaguj lid artykułu wprowadzający czytelników do tematu. Postaw w nim pytania, na które odpowiesz w artykule.

B. Zaproponuj atrakcyjny tytuł, zachęcający do czytania.

C. Sformułuj tezę artykułu.

D. Ułóż dwa śródtytuły.

E. Napisz podsumowanie artykułu o potrzebie czytania lektur szkolnych. Sformułuj w nim wnioski.

Sztuka mówienia

6 Przygotuj artykuł z internetu lub czasopism, który przyciągnął Twoją uwagę. Powiedz, co wpłynęło na Twój wybór.

7 Wymień dwie lektury obowiązkowe, do których odwołasz się w artykule pt. *Czym jest dobre życie?*. Teza artykułu brzmi: *Trzeba żyć w zgodzie ze sobą*. Uzasadnij swoje wybory.

List otwarty

Podręcznik, s. 147–149

- 1** Uzupełnij poniższy list otwarty tak, aby stanowił spójną i logiczną całość, a następnie wykonaj polecenia pod tekstem.

_____!

Od wielu już lat nasza szkoła uczestniczy w akcji Sprzątanie świata. _____ razem z nauczycielami staramy się, choć częściowo, naprawić to, co przez rok zaniedbywaliśmy – my sami lub nasi bliscy, sąsiedzi, mieszkańcy. Spisujemy się świetnie, ponieważ każdego roku wracamy do szkoły z wieloma workami posegregowanych śmieci. _____ wynika, że ilość śmieci nie zmniejsza się, a rośnie! _____ zwracamy się do Was, Koleżanki i Koledzy, z prośbą i apelem, byśmy nie tylko sprząтали świat od święta, lecz także byśmy uczynili naszą szkołę i jej otoczenie miejscem przyjaznym środowisku i nam samym. Razem możemy osiągnąć wiele!

_____ nam na tym, aby np. poprzez codzienne działania, takie jak segregowanie odpadów, oszczędzanie wody, wspierać siebie nawzajem w kształtowaniu dobrych nawyków. Niejednokrotnie widzieliśmy, że wielu z nas nie segreguje śmieci (pomimo tabliczek z instrukcjami, co gdzie należy wrzucać), nie oszczędza wody (bywa, że po przerwach woda w łazienkach cieknie z kranów). Czy nie byłoby dla nas powodem do dumy, gdyby nasza szkoła zyskała miano placówki przyjaznej środowisku? _____, gdybyśmy edukację ekologiczną realizowali w praktyce?

Są jeszcze inne powody, dla których uważam, że _____
_____. Wielokrotnie widzieliśmy i słyszeliśmy od pań dbających o porządek w naszej szkole, jak wiele jedzenia marnuje się podczas każdej przerwy (panie sprzątaczkę znajdują w koszach niezjedzone kanapki, z których mógł

skorzystać ktoś, kto jest głodny). Marnowanie żywności to duże zaniedbanie. Marnowanie żywności to pozbawienie głodnych osób szansy na posiłek. Chcielibyśmy stworzyć miejsce, w którym każdy uczeń mógłby pozostawić nadmiarowy posiłek. Dzięki temu – przy pomocy naszej Dyrekcji – moglibyśmy zadbać o dostarczenie żywności do osób potrzebujących. W ten sposób przyczynilibyśmy się do zapobiegania marnowaniu jedzenia.

Wierzimy, że jako społeczność uczniów wspierających akcję Sprzątanie świata zmobilizujemy się do aktywnego działania na rzecz środowiska na co dzień. Mamy nadzieję, że za rok, podsumowując rezultaty naszych działań, wszyscy będziemy mogli z dumą stwierdzić, że _____. Dlatego _____ do Was: uczynimy, co w naszej mocy, aby tak było!

Przewodnicząca Samorządu Uczniowskiego
Janka Olecka

- A. Zaznacz na marginesie listu wstęp, rozwinięcie i zakończenie.
- B. Zakreśl różnymi kolorami argumenty rzeczowe i emocjonalne.
- C. Podkreśl w liście pytania retoryczne, które wzmacniają jego wymowę.

2 Przeczytaj podany list otwarty, a następnie wykonaj polecenia.

Włocławek, 9.10.2020 r.

Droga Młodzieży!

W tym liście chciałbym zwrócić Waszą uwagę na postać patrona szkoły, ponieważ [...] będziemy obchodzić 100. rocznicę urodzin Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.

Świat potrzebuje autorytetów! Młodzież potrzebuje autorytetów! Zwyczaj nadawania imienia instytucjom, szczególnie szkołom, wpisuje się w realizację tej wychowawczej idei – wskazywania w osobie patrona szacunku do osiągnięć wybitnych osobowości, hołdowania uniwersalnym wartościom, a przede wszystkim czerpania z dziedzictwa jednostek budzących [...] szacunek i uznanie.

Świadomi tego, pragniemy zachęcić Was do udziału w Akcji „Patron to nie tylko nalepka”. Dokonując wyboru szkoły, dokonaliście także wyboru swego patrona. To swego rodzaju zobowiązanie, ale także naturalne dorastanie nie tyle w jego cieniu, co razem z nim.

Krzysztof Kamil Baczyński, którego imię dumnie nosi IV LO we Włocławku, był naszym rówieśnikiem, a oddając swe życie za wolność, rówieśnikiem młodzieży pozostał na zawsze. 100. rocznica urodzin tego wybitnego poety, żołnierza i powstańca przypadająca 22 stycznia 2021 roku jest doskonałą okazją do podkreślenia roli, jaką winien w naszym uczniowskim życiu odgrywać patron szkoły. Patron to nie tylko nalepka czy odrealniona postać, z którą we współczesnym życiu trudno się utożsamić. Przecież nastoletni Krzysztof Kamil Baczyński miał takie same jak my marzenia, jak my pragnął kształcić się, podróżować po świecie, rozwijać swoje pasje, korzystać z dobrodziejstw cywilizacji, zawsze czuć się wolnym. Jego poświęcenie w czasach najstraszliwszej z wojen przyniosło wolność, z której my – współczesna młodzież – możemy korzystać i jej doświadczać. Patron to nie tylko nalepka. Patron to źródło inspiracji [...], jak mądrze rozwijać swoje pasje, talenty, jak odnieść sukces i jak realizować swoje marzenia i postanowienia. Baczyński w wieku 18 lat powiedział: „Będę poetą”. W wieku zaledwie 23 lat przeszedł do historii jako jeden z najwybitniejszych współczesnych polskich twórców. [...] Nasz bohaterski poeta był mistrzem słowa. Idąc za jego przykładem, bądźmy odpowiedzialni za słowo, za to, co mówimy i co piszemy pod hasztagiem: Baczyński. Patron to nie tylko nalepka. Szkoła to nie tylko budynek. Włączmy się wspólnie w tę akcję i sami bądźmy inspiracją dla innych.

Antoni Czyżewski
Przewodniczący Rady Uczniowskiej
Samorządu Szkolnego IV LO we Włocławku

<https://baczynski.org/2020/10/09/list-otwarty/> [dostęp: 26.04.2021]

A. Napisz, z jakim apelem zwraca się autor listu do swoich rówieśników.

B. Nazwij środki retoryczne wyróżnione w tekście kolorami. Wyjaśnij, jaką pełnią funkcję w liście.

• _____

• _____

• _____

• _____

• _____

3 Wymień dwa problemy istotne dla współczesnej młodzieży. Określ, jak można je rozwiązać. Zapisz po dwa argumenty uzasadniające, dlaczego należy się zająć wskazanymi tematami. Ustal, do kogo mają być adresowane te listy.

Problem: _____

Rozwiązanie (cel pisania listu): _____

Adresat listu: _____

Argument 1.: _____

Argument 2.: _____

Problem: _____

Rozwiązanie (cel pisania listu): _____

Adresat listu: _____

Argument 1.: _____

Argument 2.: _____

A. Wybierz jeden z problemów przedstawionych na poprzedniej stronie i zredaguj wstęp listu otwartego.

B. Zredaguj zakończenie listu. Pamiętaj o ponowieniu apelu.

- 4** Wyobraź sobie, że masz napisać list otwarty, w którym zwrócisz uwagę rówieśników na wartość tradycji. Podaj dwa argumenty, którymi przekonasz odbiorców do poszanowania tradycji. Poprzyj je przykładami z lektury *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza.

Argument 1.: _____

Przykład: _____

Argument 2.: _____

Przykład: _____

Podanie

Podręcznik, s. 194–195

- 1 Z poniższych informacji ułóż podanie zgodnie ze schematem właściwym dla tej formy wypowiedzi. W tym celu wpisz w kratki odpowiednie litery spośród A–G.

A.

Załączniki:
1. Dyplom finalisty konkursu chemicznego.
2. Opinia nauczyciela biologii.

D.

Arkadiusz Fraczek
ul. Kreskowa 3/12
15-600 Konin
Tel. 63X 564 XXX
Klasa 1 b

B.

Prośbę swą motywuję tym, że w przyszłości zamierzam studiować medycynę, a poziom nauczania biologii i chemii w klasie o profilu humanistycznym nie jest dla mnie wystarczający.

E.

Proszę o wyrażenie zgody na przeniesienie mnie z klasy 1 b o profilu humanistycznym do klasy 1 c o profilu biologiczno-chemicznym.

C.

Konin, 29.09.2021 r.

F.

Do Dyrektora
Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 2
w Koninie

G.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Fraczek

2 Uzupełnij podane przykłady podań brakującymi elementami.

Zuzanna Markiewicz

Szkoła Podstawowa nr 5 w Zamościu

Tel. 84X 330 XXX

Dyrektor

Muzeum Zamojskiego

w Zamościu

W imieniu samorządu szkolnego zwracam się z prośbą o zorganizowanie dla rodziców i uczniów naszej szkoły w lutym br. w Państwa muzeum spotkania „Zamość w starej fotografii”.

Prośbę swą uzasadniam tym, że chcielibyśmy zobaczyć, jak wyglądało miasto w czasach młodości naszych rodziców i porównać ich wspomnienia z naszymi.

Kraków, 13.09.2021 r.

Jarosław Klakowski

ul. Bura 12

31-410 Kraków

Tel. 12X 600 XXX

Klasa VII a

W imieniu klasy VII a proszę o zgodę na zorganizowanie kiermaszu ciast w naszej szkole.

Jarosław Klakowski

przewodniczący klasy VII a

- 3** Wykreśl sformułowania, których nie należy stosować w podaniu. Wyjaśnij, dlaczego są one niestosowne.

przesyłam uściski, uprzejmie proszę o..., domagam się..., wierzę w Pana dobrą wolę, prośbę swą uzasadniam..., z poważaniem, zwracam się z prośbą, szczerze oddany

- 4** Uzupełnij elementy podania.

Nadawca: członkowie koła teatralnego

Adresat: _____

Prośba o wypożyczenie kostiumów teatralnych.

Uzasadnienie: _____

Nadawca: _____

Adresat: biblioteka miejska

Prośba o wydanie duplikatu karty bibliotecznej

Uzasadnienie: _____

Nadawca: podwórkowa drużyna piłkarska

Adresat: dyrektor szkoły

Prośba o pozwolenie na korzystanie z sali gimnastycznej

Uzasadnienie: _____

- 5 Napisz uzasadnienia próśb, jakie mogliby kierować w swoich podaniach wskazani bohaterowie literaccy. Wykaż się znajomością lektur.

Nadawca: Marcin Borowicz – bohater *Szyfowych prac* Stefana Żeromskiego

Adresat: inspektor Zabielski

Prośba o zgodę na kontynuowanie nauki przez Andrzeja Radka

Nadawca: Kogut – bohater *Artysty* Sławomira Mrożka

Adresat: dyrektor cyrku

Prośba o zaangażowanie w roli Iwa

- 6 Popraw błędy interpunkcyjne w poniższym podaniu.

Jan Nowak
ul Kinowa 3 m 1
01-323 Kluczbork
tel 678 XXX 678

Kluczbork 20.II.2021 r

Do Dyrekcji
Liceum Ogólnokształcącego nr 2
w Olsztynie

PODANIE

Szanowni Państwo

zwracam się uprzejmie z prośbą o przyjęcie mnie do klasy pierwszej z rozszerzonym programem nauczania matematyki chemii i biologii w Liceum Ogólnokształcącym nr 2 w Olsztynie.

Prośbę swą uzasadniam chęcią kontynuacji nauki w szkole ponadpodstawowej która w rankingach szkół średnich zajmuje pierwsze miejsca oraz swoimi doskonałymi wynikami w nauce i wzorowym zachowaniem.

Uprzejmie proszę o pozytywne rozpatrzenie mojego podania.

Łączę wyrazy szacunku,
Jan Nowak

Załączniki

- świadectwo szkolne
- 2 zdjęcia

Życiorys, CV

Podręcznik, s. 231–235

- 1 Napisz, jakich informacji brakuje w podanym życiorysie.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8ZM4T

Słobity, 12 czerwca 2021 r.

ul. Kamienna 12/3
03-367 Słobity
Tel. 89X 976 XXX

ŻYCIORYS

Mój ojciec, Jan, pracuje jako urzędnik w tutejszej gminie. Matka, Katarzyna, zajmuje się domem. Mam starszego o 5 lat brata, który studiuje na Politechnice Gdańskiej.

W szóstej klasie zostałam finalistką Gminnego Turnieju Szachistów, w siódmej – finalistką olimpiady matematycznej dla uczniów szkół podstawowych.

W związku z moimi uzdolnieniami i zainteresowaniami planuję kontynuację nauki w klasie matematyczno-fizycznej w liceum ogólnokształcącym.

Agnieszka Duszyńska

- 2 Wyobraź sobie, że składasz podanie do szkoły ponadpodstawowej. Wynotuj w punktach informacje, które umieścisz w dołączonym do niego życiorysie.

- 3 Wymień po dwa wydarzenia z życia podanych bohaterów literackich, które mogłyby się znaleźć w ich życiorysach.

Wykonaj
ćwiczenie
docwiczenia.pl
Kod: S8EYZE

Tadeusz, bohater epopei *Pan Tadeusz*

Skawiński, bohater noweli *Latarnik*

Marcin Borowicz, bohater powieści *Szyzyfowe prace*

- 4 Przyporządkuj podanym elementom charakterystycznym dla CV właściwe informacje.

dane osobowe •	• 2013–2021 – Szkoła Podstawowa nr 15 w Gdańsku
wykształcenie •	• język angielski – poziom zaawansowany w mowie i piśmie
doświadczenie •	• Jolanta Nowak ul. Pomarańczowa 2/12, 38-200 Gdańsk tel. 55X 660 XXX e-mail: jolnow@emailx.pl
znajomość języków obcych •	
osiągnięcia •	• jazda na rowerze, tworzenie memów • 2019 – roznoszenie ulotek
zainteresowania •	• III miejsce w konkursie języka angielskiego

Sztuka mówienia

- 5 Rozpoznaj, o jakich zainteresowaniach informują przedstawione ikony. Jak myślisz, czy prezentowanie w CV zainteresowań w formie wizualnej to dobry pomysł? Uzasadnij swoje zdanie najpierw ustnie, potem pisemnie.

- 6 Z podanego przykładu CV wykreśl sformułowania i informacje, które nie są właściwe dla tej formy wypowiedzi.

Joanna Rączka

Szczecin, 17.06.2023 r.

ur. 15.04.2006 r. w Szczecinie

ul. Morska 5/16, 13-700 Szczecin

tel. 53X 467 XXX

e-mail: jraczka@wpk.pl

WYKSZTAŁCENIE

Od 2021– Liceum Ogólnokształcące nr 5 w Szczecinie

2013–2021 – Szkoła Podstawowa nr 2 w Szczecinie ukończona śpiewająco

2010–2013 – Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Szczecinie

DOŚWIADCZENIE

2021 – roznoszenie ulotek jakiejś szkoły policealnej

2020–2021 – animatorka zabaw dla dzieci w Parku Rozrywki w Szczecinie

2019 – happening „Żywe obrazy” w C.H. „Molo” w Szczecinie – byłam wolontariuszką

OSIĄGNIĘCIA

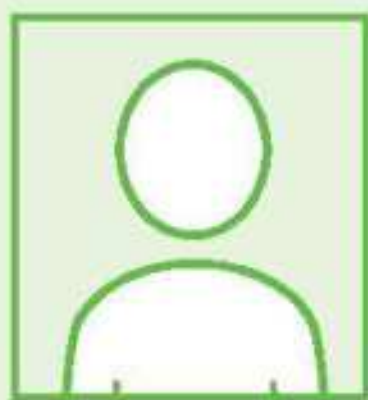
2021 – zostałam uczennicą LO, ekstra!

2020 – laureatka konkursu plastycznego „Co nas łączy, co nas dzieli”

ZAINTERESOWANIA

Jestem zapaloną miłośniczką komiksów i filmów grozy.

7 Wyobraź sobie siebie za 15 lat. Uzupełnij CV.

imię i nazwisko:

data i miejsce
urodzenia:

miejsce zamieszkania:

telefon:

e-mail:

WYKSZTAŁCENIE

DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH

UMIEJĘTNOŚCI

ZAINTERESOWANIA

List motywacyjny

Podręcznik, s. 236–239

- 1** Przeczytaj podane ogłoszenia z rubryki DAM PRACĘ i napisz, jakimi argumentami mogliby przekonać pracodawcę kandydaci na te stanowiska.

**Firma Sklepy Spożywcze Sp. z o.o.
poszukuje osób z Kartuz i okolic Kartuz
na stanowisko: ROZNOSICIEL GAZET REKLAMOWYCH.**

Zatrudnimy osoby powyżej 16. roku życia. Jest to dodatkowe zajęcie (4–6 godzin w każdy poniedziałek, umowa-zlecenie), polegające na roznoszeniu gazet reklamowych. Zainteresowanych prosimy o przesłanie krótkiego listu motywacyjnego z adresem i telefonem kontaktowym.

**Organizator festiwalu muzycznego
poszukuje osób z Trójmiasta jako wolontariuszy przy obsłudze imprezy.**

Zatrudnimy osoby pełnoletnie do obsługi festiwalu. Do zadań wolontariuszy będzie należało wydawanie materiałów reklamowych, obsługiwanie punktów informacyjnych dla obcokrajowców, przeprowadzanie ankiet satysfakcji wśród uczestników festiwalu. Zainteresowanych prosimy o przesłanie listu motywacyjnego.

- 2** Podanym stanowiskom (1–4) przyporządkuj cechy i umiejętności (A–L), którymi – Twoim zdaniem – można by się pochwalić w liście motywacyjnym.

1. animator zabaw dla dzieci, 2. fotomodelka,
3. sprzedawca gier komputerowych, 4. kelnerka

A. odpowiedzialność B. szybkie liczenie w pamięci C. pomysłowość D. życzliwość E. mobilność F. urok i wdzięk	G. dobra organizacja pracy H. elastyczność I. atrakcyjny wygląd J. takt i powściągliwość K. dyspozycyjność L. znajomość gier komputerowych

1.	2.	3.	4.

- 3** Napisz, jakimi cechami powinny wykazać się osoby aplikujące na stanowiska pracy ukazane na poniższych fotografiach.

- 4

[illegible]

Jestem _____

Uważam, że moje cechy oraz nabyte umiejętności mogą wykorzystać na potrzeby Państwa instytucji.

Opowiadanie twórcze

1 Dopisz do każdego wyrazu po dwa synonimy.

bać się – _____

mówić – _____

patrzeć – _____

odważny – _____

cieszyć się – _____

nieśmiały – _____

chodzić – _____

wesoły – _____

2 Napisz wstęp opowiadania o przygodach trzech ósmoklasistów pod tytułem *Pasażer na gapę*. Uwzględnij w tekście informacje o czasie i miejscu akcji oraz o bohaterach.

3 Przeredaguj podane fragmenty opowiadań tak, aby zdynamizować akcję i zainteresować czytelników. Skorzystaj ze wskazówek przy każdym przykładzie.

A. Zastosuj zdania pojedyncze, w tym pytające, oraz wyrazy nacechowane emocjonalnie.

Przypomniałem sobie, że moja siostra nie wzięła z domu telefonu, który obiecała zawsze mieć przy sobie, na wypadek gdyby straciła orientację w tym nowym, nieznanym mieście.

B. Wprowadź elementy opisu krajobrazu i przeżyć wewnętrznych.

Czuliśmy się zmęczeni, a czekała nas jeszcze długa droga do schroniska. Na nasze twarze spadły pierwsze krople deszczu, który z każdą chwilą przybierał na sile, by w końcu stać się ścianą wody rozcinaną przez przerażające błyskawice.

C. Wprowadź elementy opisu miejsca oraz sformułowanie sygnalizujące zwrot akcji.

W bibliotece panował niezwykle spokoj, zakłócany biciem starego zegara, który miarowo odliczał czas, jaki pozostał nam na znalezienie drogi ucieczki z zamku zamieszkiwanego przez naszego przeciwnika.

4 Uzupełnij poniższe zdania tak, aby informowały o związkach przyczynowo-skutkowych zgodnie z treścią lektur.

- Mały Książę _____, dlatego że nie mógł porozumieć się ze swoją ukochaną różą.
- Ze względu na swoje zachowanie za życia Widmo Złego Pana _____

- Na skutek ran odniesionych w czasie śledztwa Rudy _____

- Pod wpływem spotkań z duchami Ebenezer Scrooge _____
_____, czym zaskoczył wiele osób.

5 Przygotuj się do napisania opowiadania o wyprawie, podczas której spotykasz bohatera wybranej lektury obowiązkowej. Uwzględnij w historii elementy przedstawione na rysunkach.

A. Nadaj tytuł opowiadaniu – pamiętaj, że powinien on podpowiadać, czego będzie dotyczyć przedstawiona historia.

Tytuł: _____

B. Napisz plan wydarzeń opowiadania.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

C. Zredaguj dialog z udziałem bohatera z lektury. Pamiętaj o poprawnym zapisie dialogu.

- 6** Przygotuj fragment opowiadania o dalszych losach Ursusa, bohatera powieści *Quo vadis*. Skorzystaj z podanej informacji i wskazówki.
- Narratorem tekstu jest syn Ligii i Winicjusza.
 - Wprowadź do tekstu retrospekcję, czyli wspomnienia Ursusa dotyczące igrzysk opisanych w powieści Henryka Sienkiewicza, oraz elementy opisu przeżyć wewnętrznych. Wykaż się znajomością lektury.

Wtedy poprosiłem Ursusa, by opowiedział mi, co się wydarzyło przed laty w Rzymie. Spojrzał na mnie z troską, głęboko odetchnął i zaczął słowami:

– Widzisz, chłopcze, pamiętam, jakby to było wczoraj. Do dziś odżywają we mnie wspomnienia tamtej chwili, gdy _____

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

- 7** Ułóż dialog, który mogliby przeprowadzić po latach Cześnik i Rejent. Tematem rozmowy bohaterów uczynić postać Papkina.

Sprawdź, czy potrafisz

Zadanie 1.

Przygotuj się do pisanie rozprawki, w której udowodnisz, że młodzi ludzie cechują się nie tylko bez troską, lecz także odpowiedzialnością.

A. Zredaguj wstęp rozprawki.

B. Sformułuj dwa argumenty na poparcie tezy. Jeden argument zilustruj przykładem z dowolnej lektury obowiązkowej, drugi – przykładem z innego utworu.

Argument 1.: _____

Przykład: _____

Argument 2.: _____

Przykład: _____

Zadanie 2.

Wyobraź sobie, że masz przeprowadzić wywiad z Sędzią, jednym z bohaterów *Pana Tadeusza*, na temat życia w Soplicowie, i wykonaj polecenia.

A. Zredaguj wstęp wywiadu, w którym przedstawisz swojego rozmówcę oraz okoliczności rozmowy.

B. Ułóż cztery pytania do rozmówcy oraz odpowiedzi, których mógłby udzielić. Wykaż się znajomością lektury.

[illegible]

Zadanie 3.

Uzupełnij opowiadanie twórcze, w którym jest mowa o pojawieniu się ducha strzelca, bohatera ballady *Świtezianka*, na obrzędzie dziadów. Wykorzystaj elementy takie jak dialog, opis postaci i opis przeżyć wewnętrznych. Zaproponuj tytuł opowiadania.

Tytuł: _____

Tamtej nocy, gdy Guślarz nie mógł odpędzić zjawy będącej duchem strzelca, bohatera *Świtezianki*, nie mogłem już dłużej wytrzymać w kaplicy. Pomalutku wycofałem się do drzwi, a gdy tylko przekroczyłem próg, zacząłem biec ile sił w nogach. Jednak po kilkunastu sekundach szalonego pędu zdałem sobie sprawę, że pomyliłem drogę. Zatrzymałem się zdyszany i wtedy go zobaczyłem. Stał w blasku księżyca, jego wygląd _____

Głos uwiązał mi w gardle, nie mogłem wydobyć ani słowa. Ogarnęło mnie _____

I wtedy zjawa przemówiła:

Pamiętałem treść ballady, więc odpowiedziałem: _____

Gdy tylko zapiał kogut, _____

Drżącą dłonią otarłem pot z czoła. Wziąłem głęboki oddech i _____

Zadanie 4.

Przygotuj plan artykułu do gazetki szkolnej, w którym przedstawisz pomysł na wakacyjną podróż śladami wybranych bohaterów literackich. Uzasadnij, że warto odwiedzić miejsca związane z literaturą. Odwołaj się do przykładów z tekstów.

Tytuł: _____

Lid: _____

Teza: _____

Argument 1.: _____

Przykład (odwołanie do utworu): _____

Argument 2.: _____

Przykład (odwołanie do utworu): _____

Zadanie 5.

Zapoznaj się z fragmentem opowiadania, w którym twórczo wykorzystano lekturę *Małego Księcia*, aby opowiedzieć o dalszych losach tego bohatera. Następnie przeredaguj tekst tak, aby stał się atrakcyjniejszy dla czytelników. W tym celu skorzystaj z wybranych wskazówek podanych w ramce.

- zwroty do czytelnika (np. *nie uwierzycie, wyobraźcie sobie*)
- zdynamizowanie akcji, np. poprzez użycie czasowników, krótkich zdań, wykrzyknień, pytań
- zasygnalizowanie zwrotu akcji, np. poprzez słownictwo typu *wtem, nagle, niespodziewanie*
- elementy opisu, np. krajobrazu, postaci, przeżyć wewnętrznych
- dialog
- monolog

Tamtego dnia zasnąłem na polanie w pobliżu domku, który wynajęliśmy z rodzicami na weekend. Nie wiem, jak długo spałem, ale gdy się obudziłem, słońce chyliło się ku zachodowi i polana, na której się znajdowałem, zmieniła się nie do poznania. Jednak najbardziej zaskakujące było to, że niedaleko mnie ktoś siedział. Poznałem go – Mały Książę. Kiedy zobaczył, że już nie śpię, podszedł do mnie i zapytał, czy mam coś do picia, ponieważ przebył długą drogę i był bardzo spragniony. W plecaku miałem bidon z wodą, więc podałem mu, a on przyjął go i się napił. Powiedział, że już kiedyś odwiedził tę planetę, ale wtedy wylądował na pustyni. Zauważył też, że nigdy nie widział tylu odcieni zieleni, bo na jego asteroidzie nie ma zbyt wielu roślin. Zapytałem go, dlaczego znowu wyruszył w podróż, a on oznajmił, że musi znaleźć nowe miejsce do życia dla siebie i róży, ponieważ w jego planetę uderzył meteoryt. Dopiero wtedy zobaczyłem, że trzyma w ręku doniczkę z kwiatem. Byłem poruszony, gdy roślina przemówiła i poprosiła swojego przyjaciela, aby postawił ją na ziemi – chciała poczuć chłód i wilgoć gleby, gdyż nigdy wcześniej nie miała okazji stąpać po trawie. Gdy Mały Książę spełnił jej prośbę, pochyliła swoją głowę nisko i długo nie podnosiła. Słońce już zaszło, zrobiło się chłodno, więc zaproponowałem moim nowym znajomym wyprawę do pobliskiej wsi, w której zatrzymałem się z rodzicami.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Zadanie 6.

Sporządź notatkę o wypowiedziach argumentacyjnych. Zawrzyj w niej informacje o tych cechach przemówienia, artykułu i listu otwartego, którymi te formy wypowiedzi różnią się od rozprawki. Skorzystaj z podpowiedzi w ramce.

atrakcyjny tytuł, miejscowość i data, powitalny zwrot grzecznościowy, zaciekawiający wstęp, apel o zajęcie stanowiska w sprawie, zwrot grzecznościowy i podpis, liczne środki retoryczne, słownictwo nacechowane emocjonalnie

Zadanie 7.

Napisz w imieniu Jacka Soplicy życiorys, który pomógłby mu uzyskać stanowisko kapelana w wojsku. Odwołaj się do tych elementów z biografii bohatera, które mogłyby się przyczynić do pozytywnego rozpatrzenia jego kandydatury.

Zadanie 8.

Bohater opowiadania *Artysta* Sławomira Mrożka, Kogut, przeczytał ogłoszenie: *Potrzebujemy zwierząt – Cyrk*. Napisz w imieniu Koguta podanie o przyjęcie do cyrku. Uzasadnij swoją prośbę. Wykaż się znajomością cech tej postaci.

Zadanie 9.

Sztuka mówienia

Wyszukaj w internecie szablon CV, który – według Ciebie – jest atrakcyjny pod względem graficznym. Zaprezentuj go w klasie. Uzasadnij swój wybór.

Zadanie 10.

Zapoznaj się z notatką osoby, która zamierza się ubiegać o pracę sezonową w charakterze sprzedawcy w sklepie komputerowym. Wykreśl informacje, których nie powinna zamieszczać w CV.

Umiejętności:

znajomość najnowszych trendów w grach komputerowych
robienie zakupów
znajomość programów z pakietu MS Office
opowiadanie dowcipów

Osiągnięcia

Główna nagroda w konkursie recytatorskim
II miejsce w konkursie stand-upowym
Wyróżnienie w młodzieżowym konkursie informatycznym
Przygotowanie prototypu aplikacji do planowania czasu

Cechy: marzycielski, sumienny, łatwo nawiązuje kontakt, dokładny, spóźnialski, ale się staram

Zestaw 1 – zadania do tekstów

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–5.

Adam Mickiewicz

Cisza morska

Na wysokości Tarkankut¹.

Już wstążkę pawilonu² wiatr za ledwie muśnię,
Cichymi gra piersiami rozjaśniona woda;
Jak marząca o szczęściu narzeczona młoda
Zbudzi się, aby westchnąć, i wnet znowu uśnie.

Żagle, na kształt chorągwi gdy wojnę skończono,
Drzemią na masztach nagich; okręt lekkim ruchem
Kołysa się, jak gdyby przykuty łańcuchem;
Majtek wytchnął, podróże rozśmiało się grono.

O morze! pośród twoich wesołych żyjatek
Jest polip³, co śpi na dnie, gdy się niebo chmurzy,
A na ciszę długimi wywija ramiony.

O myśli! w twojej głębi jest hydra⁴ pamiątek,
Co śpi wpośród złych losów i namiętnej burzy;
A gdy serce spokojne, zatapia w nim szpony.

Adam Mickiewicz, *Cisza morska*, [w:] tegoż, *Wiersze*, Warszawa 1975.

¹ Tarkankut – najdalej na zachód wysunięty przylądek Krymu.

² Pawilon – tu: flaga, bandera okrętowa.

³ Polip – w języku potocznym nazwa ośmiornicy o licznych „ramionach”, mackach.

⁴ Hydra – według mitologii greckiej potwór o wielu głowach odrastających po ścięciu.

- 1** Jaki jest nastrój utworu – dynamiczny czy spokojny? Podaj wyrazy z wiersza, dzięki którym został wykreowany taki nastrój.

- 2 Jaką rolę w wierszu odgrywają *woda* i *żagle*? Uzupełnij tabelę.

	Sposób przedstawienia (cytat i komentarz)	Nazwa środka stylistycznego
woda	<i>Jak marząca o szczęściu narzeczona młoda</i> – woda przypomina dziewczynę	
żagle		

epitet

- 3 Wypisz z utworu epitety określające podane rzeczowniki i napisz, do jakiego zmysłu się one odnoszą.

woda – _____

ruch – _____

żyłtka – _____

ramiona – _____

nazwa zmysłu: _____

apostrofa, metafora

- 4 Uzupełnij tekst, wykorzystując wyrazy: *apostrofa*, *metafora*.

Przedostatnia i ostatnia strofa sonetu rozpoczyna się _____
do morza i myśli. Środek ten podkreśla emocjonalny stosunek podmiotu lirycznego do tych obiektów. Zawarte w ostatniej strofie wyrażenie *hydra pamiątek* jest _____
bolesnych wspomnień podmiotu lirycznego.

- ★ 5 Zredaguj definicję sonetu, w której zawrzesz najważniejsze cechy tego gatunku literackiego.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 6.–8.

Napoleon Bonaparte

Ojczyzna ma prawo oczekiwać od was rzeczy wielkich

Żołnierze! W piętnaście dni odnieśliście zwycięstwo, zdobyliście 21 chorągwi, 55 dział, wiele fortec; podbiliście najbogatszą część Piemontu [...].

Do tej pory biliście się o jałowe skały. Z wszystkiego wyzuci, wszystkiemu zaradzieliście. Wygrywaliście bitwy bez armat, przeprawialiście się przez rzeki bez mostów, szliście forsownym marszem bez butów [...]. Tylko republikańskie zastępy, tylko żołnierze wolności byli zdolni wycierpieć to, coście wycierpieli.

Lecz, żołnierze – nic nie zrobiliście, moc jeszcze pracy przed wami. Ani Turyn, ani Mediolan do was nie należy. Ojczyzna ma prawo oczekiwać od was rzeczy wielkich: czy zadośćuczynicie jej oczekiwaniu? Macie jeszcze bitwy do wygrania, miasta do podbicia, rzeki do przejścia. [...]

Przyjaciele, obiecuję wam to zwycięstwo; istnieje jednak pewien warunek do spełnienia pod przysięgą, a jest nim szacunek dla wyzwanych przez was narodów, jest nim powstrzymanie odrażających grabieży. Łupieżcy będą bezlitośnie rozstrzelani.

Ludu Italii, francuska armia nadchodzi, by zerwać wam kajdany; wyjdźcie jej ufnie naprzeciw.

Napoleon Bonaparte, *Ojczyzna ma prawo oczekiwać od was rzeczy wielkich. Rozkaz do armii podczas kampanii włoskiej, 26 kwietnia 1796*, [w:] *Wielkie mowy historii*, t. 1, tłum. Halina Lubicz-Trawkowska, Warszawa 2006.

apostrofa

- 6** Zapisz dwa przykłady apostrofy. Czemu służy ten środek w przytoczonym tekście?

- 7** Nazwij podkreślony w tekście środek retoryczny i określ jego funkcję.

- 8** Wyjaśnij, w jakim celu użyto metafory *zerwać [...] kajdany*.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 9.–14.

Lech Nawrocki, Monika Dąbrowska-Molenda

Surowe czy ugotowane?

Przez lata zasługi dla powstania człowieczeństwa przypisywano mózgowi, ale najnowsze badania dowodzą, że odpowiedź leży również w naszych brzuchach. Przed 2 mln lat nasi przodkowie wyglądali jak małe człekokształtne – nikt nie chciałby zaprosić ich na kolację. W pewnym momencie, w ciągu kilku tysięcy lat, mózg hominidów powiększył się dwukrotnie, podczas gdy szczęka i żołądek zmalały. Naukowcy stwierdzili, że przyczyną była radykalna zmiana diety – każdy organ w ciele potrzebuje określonego zasobu energii, ale układ pokarmowy i mózg są szczególnie wymagające.

Ludzie pierwotni nauczyli się polować. Kroili i rozbijali mięso, co ułatwiało jego spożycie. [...] Pierwotni bardzo szybko przekonali się też, że pieczone mięso smakuje o wiele lepiej. [...] Obróbka termiczna zmieniła wszystko. Z gotowanego posiłku można uzyskać do 30 kcal więcej ze 100 g porcji, a strawienie takiego mięsa wymagało o jakieś 25% mniej energii niż surowego. To jedno z największych udoskonaleń w diecie w historii naczelnych. [...]

W toku ewolucji ludzie wytworzyli adaptację do jedzenia gotowanych, ciepłych posiłków na tej samej zasadzie, jak krowy przystosowały się do przeżuwania trawy, a pchły do ssania krwi i każde inne zwierzę do właściwego sobie sposobu odżywiania. Można z całą odpowiedzialnością powiedzieć, że ujarzmienie ognia dało początek rodzajowi ludzkiemu w dzisiejszej formie. Gotowanie uczyniło nas ludźmi. Potrzebujemy jednak w diecie równowagi między surowymi a przetworzonymi produktami. Aby zachować optymalne zdrowie, nie powinniśmy unikać obróbki termicznej, ale wszystko zależy tu też od tego, co jemy i w jaki sposób to przyrządzamy.

„Wiedza i Życie” 2018, nr 2.

- E 9** Uzupełnij podane zdania tak, aby stanowiły streszczenie tekstu *Surowe czy ugotowane?*

Tematem tekstu są _____

Autorzy skupiają się na _____

i dochodzą do wniosku, że _____

- E 10** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Autorzy tekstu nawiązują kontakt z czytelnikami, o czym świadczą formy czasowników (np. <i>potrzebujemy</i>) i zaimków (np. <i>nas</i>).	P	F
Autorzy za pomocą zdań pytających skłaniają odbiorców do refleksji.	P	F

- E 11** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdanie: *Można z całą odpowiedzialnością powiedzieć, że ujarzmienie ognia dało początek rodzajowi ludzkiemu w dzisiejszej formie* to w tekście

- A.** teza, którą stawiają autorzy.
- B.** wniosek, do którego dochodzą autorzy.
- C.** argument, który potwierdza słuszność tezy.
- D.** przykład, którym autorzy ilustrują argument.

porównanie

- 12** Określ, jaką funkcję pełni podkreślone w tekście porównanie.

- E 13** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Słowa *powiększyć się* – *zmaleć* w zestawieniu to

- A.** antonimy.
- B.** synonimy.
- C.** archaizmy.
- D.** neologizmy.

- E 14** Uzupełnij podane zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wyraz podkreślony w zdaniu: *Aby zachować optymalne zdrowie, nie powinniśmy unikać obróbki termicznej, ale wszystko zależy tu też od tego, co jemy i w jaki sposób to przyrządzamy* to **A/B**, który – bez zmiany sensu wypowiedzenia – można zastąpić wyrazem **C/D**.

- A.** spójnik
- B.** przyimek
- C.** jednak
- D.** toteż

Zestaw 2 – zadania do tekstów

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–9.

Wisława Szymborska

Miniatura¹ średniowieczna

Po najzieleniejszym wzgórzu,
najkonniejszym orszakiem,
w płaszczach najjedwabniejszych.

Do zamku o siedmiu wieżach,
z których każda najwyższa.

Na przedzie xiążę
najpochlebniej niebrzuchaty,
przy xiążęciu xieżna pani
cudnie młoda, młodzusienska.

Za nimi kilka dworek
jak malowanie zaiste
i paż najpachołętszy²,
a na ramieniu pazia
coś nad wyraz małpiego
z przenajśmieszniejszym pyszczkiem
i ogonkiem.

Zaraz potem trzej rycerze,
a każdy się dwoi, troi,
i jak który z miną gęstą
prędko inny z miną tęgą,

a jak pod kim rumak gniady,
to najgniadszy moiściewy³,
a wszystkie kopytkami jakoby muskając
stokrotki najprzydrożniejsze.

Kto zasię smutny, strudzony,
z dziurą na łokciu i z zezem,
tego najwyraźniej brak.

Najładniejszej też kwestii
mieszczańskiej czy kmiecej⁴
pod najlazurowszym niebem.

Szubieniczki nawet tyciej
dla najsokolszego oka
i nic nie rzuca cienia wątpliwości.

Tak sobie przemile jadą
w tym realizmie najfeudalniejszym.

Onże wszelako dbał o równowagę:
piekło dla nich szykował na drugim
obrazku.

Och, to się rozumiało
arcysamo przez się.

Wisława Szymborska, [w:] *tejże, Wiersze wybrane*, Kraków 2012.

¹ Miniatura – tu: ręcznie malowana ilustracja w średniowiecznym tekście rękopiśmiennym.

² Najpachołętszy – wyraz utworzony od słowa *pachołę*: giermek, paż, tu: chłopiec.

³ Moiściewy – moi drodzy, moi kochani.

⁴ Kmiecej – od *kmieć* – w średniowieczu chłop, który dzierżawił gospodarstwo.

- 1 Uzupełnij tabelę. Do każdej grupy przykładów z utworu dopisz nazwę środka stylistycznego i określ, jaką pełni on funkcję w utworze.

Przykłady z tekstu	Nazwa	Funkcja
<i>najjedwabniejsze, najwyższa, przenajśmieszniejszy, niebrzuchaty</i>		
<i>pyszczek, ogonek, kopytka</i>		

- 2 Uzupełnij pierwsze zdanie, a następnie podkreśl poprawne uzupełnienie drugiego zdania.

Podmiot liryczny wymienia elementy, których brakuje w przedstawionym świecie,
np. _____.

W ten sposób podkreśla *piękno/wybrakowanie* świata ukazanego przez miniaturę.

- 3 Czym są i jaką funkcję pełnią w utworze wyrazy *zaiste, paż, moiściewy, zasię*?

przedrostki

- 4 Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Człony *naj-, prze-, arcy-* są przedrostkami

- A. tworzącymi stopień wyższy.
- B. osłabiającymi sens wyrazów.
- C. tworzącymi stopień najwyższy.
- D. wzmacniającymi znaczenie wyrazów.

- E 5** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Dynamikę obrazu w wierszu uzyskano dzięki nagromadzeniu osobowych form czasowników.	P	F
Zastosowane w wierszu przymiotniki i przysłówki wzbogacają opisywaną scenę.	P	F

- 6** Podaj dwie możliwości odczytania zacytowanego fragmentu: *Zaraz potem trzech rycerze, / a każdy się dwoi, troi.*

Możliwość 1.: _____

Możliwość 2.: _____

- 7** Wyjaśnij znaczenie podanych związków frazeologicznych związanych z rycerstwem.

- wrócić na tarczy – _____
- walczyć z wiatrakami – _____
- kruszyć kopie (o coś, o kogoś) – _____

- E 8** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zwrot *rozumieć arcysamo przez się* bez zmiany jego znaczenia można zastąpić sformułowaniem:

- A.** *rozumieć bez przekonania.*
- B.** *rozumieć z całą pewnością.*
- C.** *rozumieć z wątpliwościami.*
- D.** *rozumieć dzięki wyjaśnieniom.*

- 9** Wyjaśnij, jak rozumiesz zakończenie wiersza. W jaki sposób można odczytać wspomniane w nim piekło?

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 10.–16.

Sławomir Borkowski

Torebka praktyczności

„Wynalazca” to wielkie słowo. Przywodzi na myśl genialny umysł zaskakujący świat skomplikowanym urządzeniem. Ale weźmy taką torebkę herbaty. Kto dał ją światu? Sądząc po tym, jak bardzo praktyczny jest to pomysł, można by o to podejrzewać jakiegoś Amerykanina. I faktycznie, za wynalazcę torebki, tyle że zupełnie przypadkowego, wypada uznać nowojorskiego kupca Thomasa Sullivana [czyt.: tomasa saliwana]. W 1908 r. do swoich klientów zaczął on wysyłać próbki towaru w torebkach jedwabnych, a nie metalowych puszkach, jak dotychczas. Posunięcie to służyło cięciu kosztów. Klienci mieli suszu spróbować i wrócić do Sullivana po większe partie. I próbowali, na ogół wrzucając susz do wrzątku wraz z torebkami. Po czym ruszyli składać zamówienia – ku zdumieniu kupca na towar właśnie tak pakowany.

Z czasem zaczęto eksperymentować z materiałem na torebki. Jedwab zastąpiły więc tańsze: gaza, perforowany papier, celofan itp. Torebki w USA stosunkowo szybko trafiły do powszechnego komercyjnego obrotu. Brytyjczycy, słynni koneserzy herbaty, opierali się długo. Dopiero w latach 50. XX w. przekonali się do torebek, a dziś 96 proc. tamtejszego rynku to herbaty konfekcjonowane¹. Zaskakujący w tym wszystkim jest fakt, że o patent na herbacianą torebkę wystąpił jakiś zapomniany przez historię Amerykanin już w 1903 r. Cóż, ten najwyraźniej za bardzo wyprzedził swój czas.

„National Geographic Polska” 2018, nr 2.

¹ Konfekcjonowany – porcjowany, opakowany.

- E 10** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Tematem tekstu *Torebka praktyczności* są

A. konflikty między handlarzami herbaty.	C. kłopoty Thomasa Sullivana.
B. dzieje jednego z wynalazków.	D. spory patentowe.

- E 11** Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Tytuł tekstu to przerośnięcie, którą tworzy **A/B** w związku **C/D**.

A. rzeczownik z przymiotnikiem	C. rzędu
B. rzeczownik z rzeczownikiem	D. zgody

- E 12** Której funkcji nie pełni w tekście zdanie *Kto dał ją światu?* Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Otwiera dyskusję.
 B. Skłania do refleksji.
 C. Sygnalizuje problem.
 D. Podsumowuje rozważania.

- E 13** Przekształć wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania *I próbowali, na ogół wrzucając susz do wrzółki wraz z torebkami* w zdanie bez imiesłowu.

- E 14** Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wyraz *ten* w ostatnim zdaniu tekstu to **A/B**, który został użyty w celu zastąpienia rzeczownika **C/D** występującego w przedostatnim wypowiedzeniu.

A. zaimek
 B. przymek
 C. *patent*
 D. *Amerykanin*

- E 15** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Sformułowanie podkreślone w zdaniu *Brytyjczycy, słynni koneserzy herbaty, opierali się długo to wtrącenie o zabarwieniu*

A. neutralnym.
 B. pozytywnym.
 C. negatywnym.
 D. umniejszającym.

- 16** Napisz, jaki wniosek można wysnuć z tekstu na podstawie czterech pierwszych zdań.

Zestaw 3 – zadania do tekstów

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–7.

Leopold Staff

Chwila

Że mija? I cóż, że przemija?
Od tego chwila, by minęła,
Zaledwo moja, już niczyja,
Jak chmur znikome arcydzieła.

Chociaż się wszystko wiecznie zmienia
I chwila chwili nie pamięta,
Zawsze w jeziorach na przemiany
Kąpią się gwiazdy i dziewczęta.

Leopold Staff, *Chwila*, [w:] *Poezja naszego wieku. Antologia wierszy publikowanych po 1918 roku*, Warszawa 1989.

- E 1** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Podmiot liryczny snuje refleksję na temat nieuchronności przemijania.	P	F
Podmiot liryczny zauważa, że w życiu są pewne elementy niezmiennie.	P	F

porównanie

- E 2** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Porównanie zawarte w pierwszej strofie podkreśla

- A.** ulotność momentów.
- B.** podziw dla sztuki.
- C.** piękno przyrody.
- D.** trwałość chwili.

- 3** Nazwij środek stylistyczny, który występuje w pierwszym wersie. Jak myślisz, w jakim celu został zastosowany?

metafora

- 4** Wyjaśnij, jak rozumiesz metaforę: *I chwila chwili nie pamięta*.

- E 5** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Podmiot liryczny

- A.** boi się upływającego czasu.
- B.** tęskni za czasem minionym.
- C.** rozpacza z powodu upływu czasu.
- D.** przyjmuje upływ czasu za coś naturalnego.

- E 6** Wyjaśnij, jak rozumiesz drugą strofę wiersza Leopolda Staffa.

- 7** Przeprowadź analizę słotwórczą wyrazu podkreślonego w wierszu. Jakie znaczenie nadaje mu przedrostek?

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 8.–12.

Sławomir Mrożek

Kogut, Lis i ja

Kogut, Lis i ja szliśmy przez las.

- Zawsze to samo – zrzędził Kogut. – Zawsze idę przez las, kiedy idę z wami.
- Nieważne którądy – rzekł Lis. – Gorzej, że z wami zawsze jestem głodny.
- Tylko bez niesmacznych aluzji! – oburzył się Kogut.
- Przeciwnie, aluzja jest bardzo smaczna – powiedział Lis, patrząc na Koguta, i oblizał się.

No to ja:

- Obydwaj macie rację. Z wami zawsze jestem głodny i zawsze na bezdrożu.
- A mnie to niby nie chce się jeść? – zapiał Kogut. – Konia bym zjadł z kopytami!
- No, no... – uśmiechnął się Lis.
- I jeszcze jedna prawidłowość. Czy zauważyliście, że kiedy idziemy o głodzie i chłdzie, wtedy zawsze zaskakuje nas noc?

- Prawda! – zawołali chórem. – Słońce zachodzi, a my nie mamy gdzie nocować!
- A więc wszystko się zgadza. To będzie początek nowej opowieści.
- A ja mam tego dosyć – powiedział Kogut.
- Przecież opowieść jeszcze się nie zaczęła.
- Ale na pewno czekają nas dalsze trudy i nowe niebezpieczeństwa.
- Oczywiście. Opowieść powinna być ciekawa.
- Nie dla mnie. [...]
- Porozmawiajmy spokojnie. Przyznaję, że ciężki wasz los. Ale i mnie nielekko.

Jako autor jestem zależny od czytelnika, a ten ma swoje wymagania. Nie mogę mu dostarczać opowieści, które by go nie interesowały. Opowieść więc musi być niezwykła, bo rzeczy zwykłe nikogo nie interesują. Wy zaś, o ile was dobrze rozumiem, domagacie się ode mnie zwykłości. Jeść, spać, nie ruszać się... I żeby, broń Boże, nie przytrafiło się wam nic nadzwyczajnego. Kogo to interesuje?

Sławomir Mrożek, *Kogut, Lis i ja*, [w:] tegoż, *Opowiadania 1974–1979*, Warszawa 1997.

narrator

- 8** Podaj informacje dotyczące narratora opowiadania. Zwróć uwagę na części mowy i ich formy gramatyczne, za pomocą których się wypowiada, oraz jego wiedzę o świecie przedstawionym.

- E 9** Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W pierwszej wypowiedzi Koguta – Zawsze to samo – zrzędził Kogut. – Zawsze idę przez las, kiedy idę z wami podkreślone słowa tworzą powtórzenie, za pomocą którego bohater wyraża

- A. obawy.
- B. nadzieję.
- C. frustrację.
- D. obojętność.

- E 10** Uzupełnij zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Związek frazeologiczny *zjeść konia z kopytami* oznacza **A/B**. Frazeologizm ten jest charakterystyczny dla stylu **C/D**.

A. być bardzo głodnym	C. potocznego
B. zjeść coś niejadalnego	D. oficjalnego

- 11** Uzasadnij pisownię partykuły *nie* w podkreślonych wyrazach.

Ale i mnie nielekko. Jako autor jestem zależny od czytelnika, a ten ma swoje wymagania. Nie mogę mu dostarczać opowieści, które by go nie interesowały. Opowieść więc musi być niezwykła, bo rzeczy zwykle nikogo nie interesują.

- 12** Wyjaśnij, przed jakim dylematem stanął autor. Jakiego argumentu używa w stosunku do swoich rozmówców?

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 13.–17.

Leopold Staff

Wróbel

Kochany wróblu mój, obywatelu
Czterech pór roku i świata całego,
Bywalcze wszystkich dróg, co wzdłuż pól biega,
I wszech podwórek włóczęgo bez celu!

Niechaj cię moce Opatrzności¹ strzegą,
Że mnie nawiedzasz, stary przyjacielu,
Których na ziemi tej jest tak niewielu,
Że kiedy zliczyć ich, nie ma żadnego.

U okna mego siadasz w zmierzchu zimy,
Co mą samotność i pustkę rozszerza,
„Cierp, cierp, cierp” – ćwierkasz i cierpliwie cierpię.

Patrzę na dachy i kominów dymy
I wiem serce, jak lampę przymierza²,
Nicią tęsknoty na księżycu sierpie³.

Leopold Staff, *Wróbel*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Warszawa 1978.

¹ Opatrzność – tu: opieka Boga nad światem.

² Przymierze – tu: symbol zgodnego, harmonijnego życia.

³ Sierp – ręczne narzędzie rolnicze do ścinania zboża, kształtem przypominające księżyc.

- E 13** Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Utwór rozpoczyna się rozbudowaną apostrofą do wróbla.	P	F
Słowa <i>Niechaj cię moce Opatrzności strzegą</i> podkreślają wyższość podmiotu lirycznego nad adresatem utworu.	P	F

- 14** Wypisz z wiersza dwie części mowy, za pomocą których podmiot liryczny się ujawnia. Następnie nazwij każdą z nich.

Część mowy	Nazwa

- 15** Odpowiedz na podstawie wiersza, jaka jest postawa podmiotu lirycznego wobec otaczającego go świata i dlaczego nazywa wróbla *kochanym* oraz *starym przyjacielem*.

- E 16** Uzupełnij zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Wyrazy *obywatelu*, *bywalcze*, *włóczęgo* to **A/B**, które **C/D**.

- A.** przymiotniki w mianowniku **C.** określają sposób życia wróbla
B. rzeczowniki w wołaczu **D.** podkreślają pasożytniczy charakter wróbla

- 17** Wyjaśnij, jak rozumiesz wers „*Cierp, cierp, cierp*” – *ćwierkasz i cierpliwie cierpię*. Zwróć uwagę na wyrazy dźwiękonaśladowcze i ich formę gramatyczną.

Źródła tekstów: s. 5, ćw. 4: Stanisław Lem, *Powrót z gwiazd*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1981, s. 20–21; Julian Tuwim, *Słowisień*, [w:] tegoż, *Wiersze*, t. 1, Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, Warszawa 1986, s. 474–475; Bolesław Leśmian, *Ballada bezludna*, [w:] tegoż, *Zwiedzam wszechświat. Wybór wierszy*, „Świat Książki”, Warszawa 2006, s. 48–50; s. 7, ćw. 9: *Nowy słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 2002 (hasła: *grafik*, *punktować*); s. 8, ćw. 10: *Inny słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 2000 (hasło: *język*); s. 10, ćw. 1: Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Aeroplan*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pawlikowska-jasnorzewska-aeroplan.html> [dostęp: 21.05.2021], *Wielki słownik poprawnej polszczyzny*, PWN, Warszawa 2004, (hasło: *akcent*), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> [dostęp: 18.05.2021]; s. 13, ćw. 8: Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1993, s. 38; s. 15, ćw. 1: *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, PWN, Warszawa 2002 (hasło: *pączek*); s. 26, ćw. 1: Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/latarnik.html> [dostęp: 11.10.2023]; s. 28, ćw. 4: Wisława Szymborska, *Kot w pustym mieszkaniu*, [w:] tejże, *Wiersze wybrane*, Wydawnictwo a5, Kraków 2012, s. 304, Twórczość Wisławy Szymborskiej © Fundacja Wisławy Szymborskiej, www.szymborska.org.pl; s. 29, ćw. 6: Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/quo-vadis.html> [dostęp: 16.10.2023]; s. 33, ćw. 14: Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/quo-vadis.html> [dostęp: 16.10.2023]; s. 40, ćw. 1: Jan Sztudynier, *Fortuna, Rada, Głos w telefonie*, [w:] tegoż, *Piórka*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2006, s. 55, 124, 127; s. 46, ćw. 2: Jan Kochanowski, *Tren VIII*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/treny-tren-viii.html> [dostęp: 12.12.2023], Adam Mickiewicz, *Dziady*, część II, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/dziady-dziady-poema-dziady-czesc-ii.html> [dostęp: 12.12.2023], Adam Mickiewicz, *Księga pierwsza. Gospodarstwo*, [w:] tegoż, *Pan Tadeusz*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pan-tadeusz.html> [dostęp: 12.12.2023], Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*, przeł. Michał Filipczuk, Wydawnictwo Zielona Sowa, Warszawa 2016; s. 8, s. 57, ćw. 4: Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy*, Warszawa 1982, s. 194; s. 69, ćw. 6: Andrzej Markowski, *Bieg z przeszkodami*, [w:] tegoż, *Polszczyzna znana i nieznana. Porady, ciekawostki, dyktanda konkursowe*, GWO, Gdańsk 1999, s. 267; s. 71, ćw. 3: https://www.czasswiecia.pl/czas_swiecia/7,88348,26808744,fabian-spionkowski-sportowcem-roku-2020-wyniki-i-wywiad-ze.html [dostęp: 20.04.2021]; s. 86, ćw. 2: List Antoniego Czyżewskiego, <https://baczynski.org/2020/10/09/list-otwarty/> [dostęp: 26.04.2021]; s. 73, ćw. 7: Anna Tatarska, *John Boyega: udział w „Przebudzeniu mocy” to wielka odpowiedzialność*, <https://kultura.onet.pl/film/wywiady-i-artykuly/john-boyega-udzial-w-przebudzeniu-mocy-to-wielka-odpowiedzialnosc/hr3d175> [dostęp: 25.05.2021]; s. 80, ćw. 1: Cezary Kowanda, *Odpowiedzialne zakupy*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/rynek/2113611,1,odpowiedzialne-zakupy.read> [dostęp: 26.04.2021]; s. 86, ćw. 2: Antoni Czyżewski, list otwarty, <https://baczynski.org/2020/10/09/list-otwarty/> [dostęp: 26.04.2021]; s. 112: Adam Mickiewicz, *Cisza morską*, <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/sonety-krymskie-cisza-morska.html> [dostęp: 12.12.2023]; s. 114: Napoleon Bonaparte, *Ojczyzna ma prawo oczekiwać od was rzeczy wielkich. Rozkaz do armii podczas kampanii włoskiej*, 26 kwietnia 1796, [w:] *Wielkie mowy historii*, t. 1, tłum. Halina Lubicz-Trawkowska, Polityka – Spółdzielnia Pracy, Warszawa 2006, s. 281; s. 115: Lech Nawrocki, Monika Dąbrowska-Molenda, *Surowe czy ugotowane?*, „Wiedza i Życie” 2018, nr 2; s. 117: Wisława Szymborska, *Miniatura średniowieczna*, [w:] tejże, *Wiersze wybrane*, Wydawnictwo a5, Kraków 2012, s. 218–219, Twórczość Wisławy Szymborskiej © Fundacja Wisławy Szymborskiej, www.szymborska.org.pl; s. 120: Sławomir Borkowski, *Torebka praktyczności*, „National Geographic Polska” 2018, nr 2; s. 122: Leopold Staff, *Chwila*, [w:] *Poezja naszego wieku*, WSiP, Warszawa 1989, s. 27; s. 124: Sławomir Mrożek, *Kogut, Lis i ja*, [w:] tegoż, *Opowiadania 1974–1979*, Noir sur Blanc, Warszawa 1997, s. 78–81, Twórczość Sławomira Mrożka © Oficyna Literacka Noir sur Blanc; Leopold Staff, *Wróbel*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1978, s. 254–255.

Twórczość Wisławy Szymborskiej © Fundacja Wisławy Szymborskiej, www.szymborska.org.pl.

Twórczość Sławomira Mrożka © Oficyna Literacka Noir sur Blanc.

Wydawnictwo dołożyło wszelkich starań, aby odnaleźć posiadaczy praw autorskich do wszystkich utworów zamieszczonych w podręczniku. Pozostałe osoby prosimy o kontakt z wydawnictwem.